

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

EMINESCU — 100

REQUIEM LA CENTENAR

Lucafăr intrupat, Eminescu s-a reîntors „în lumea lui” acum o sută de ani, după ce patruzeci de ani fusese darul Providenței făcut popoului român, limbii române. Ce fericire și ce mândrie că l-am meritat! Ni s-a destăinuit în limba noastră, într-o autobiografie scrisă cu litere de stele și cu foc de inimă, că era „nemuritor”. Și cine nu știe acum, că era într-adevăr nemuritor! Pentru că, altfel fiind decât muritorii, deși a plecat, a rămas. Cu noi și al nostru. Ne facem semne cu mâna în fiecare seară!

Și-apoi, de acolo de unde e acum, îl vede într-una toată lumea și, pe razele lui, trimite tuturor neamurilor pământului cuvinte divine măiestrite, în limba română. Și încintă. Și fas-

ținează. Farmecă prin frumusețea acestei limbi căreia el i-a descoperit nebănuitele armonii.

Îi învață pe oameni să iubească. Să se iubească. Îi învață că viața ațita valorează, câtă iubire ne dă, câtă iubire îi dăm. Numai cei mari, din cer și de pe pământ, au știut aceasta, și prin aceasta au fost mari. Viața e menită să fie Poezie. Și nemurirea de asemenea. Îngerii cu neîncetare cântă.

Lucafăr intrupat, Eminescu a fost printre noi, Poezie. Și a rămas Poezie. Poezie nemuritoare.

Lucafărul e român! Să ne bucurăm!

Transilvănenii zic frumos în astfel de prilejuri: În veci pomenirea lui!

ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

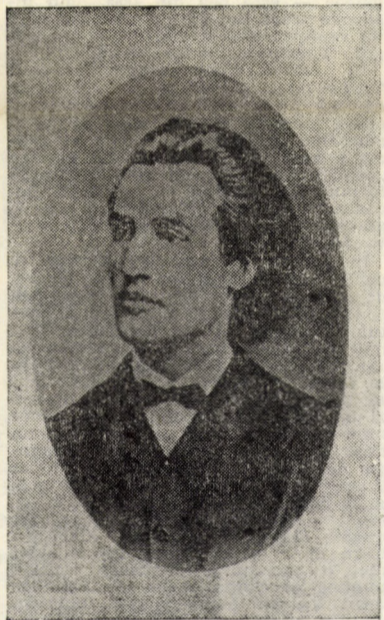
IPOSTAZE LIRICE EMINESCIENE

Universul poetului nu trebuie căutat în gândirea, ci în sensibilitatea lui. S-a scris enorm — și nu fără temelii — despre pesimismul lui Eminescu, despre influența exercitată asupra operei sale de filosofia lui Kant și Schopenhauer sau de vechea spiritualitate a Indiei. Aceste amprente asupra modului său de a gândi sînt prea evidente spre a mai încerca cineva să le tăgăduiască sau să le amendeze, dar nu ele sînt menite să-l definească pe poet. Eminescu — adevăratul Eminescu — trebuie căutat în focarele sale lirice. Se știe, de pildă, ce spațiu imens ocupă în versurile sale natura, îndeosebi luna, marea, lacul, teiul, izvoarele; cit despre codru, s-a spus că acest cuvînt nu mai poate fi folosit de nici un alt scriitor decât în relație cu Eminescu. Nu mai puțin frecvente sînt dorul, iubirea — pură, ideală, de obicei neîmpărțită —, tristețea, trecutul glorios al neamului — de la eroicul Mircea pînă la petrecărețul Dabija —, cîntecul, dreptatea, deziluzia, nostalgia, moartea. Printre aceste focare se cere căutată și dimensiunea sa creștină.

Desigur, Eminescu e departe de a fi un poet religios. Dar nu aceasta îl interesează. La urma urmelor, nici nu știm prea bine ce este un poet religios și dacă el există ca atare. Nu orice strofă sau poem pe „motiv” religios poate implica și o credință. Uneori „motivul” este o simplă metaforă (Nichita Stănescu), alteori e un pretext pentru ancorare în metafizic (Blaga), alteori un detaliu ornamental (Minulescu), alteori un sondaj liric (Ion Barbu). Arghezi, deși în sinea lui un credincios, renunțase la orice formă de ritual, ceea ce nu l-a împiedicat să devină, după Voiculescu, al doilea mare poet religios al literaturii noastre. Există însă și destule cazuri — la noi și alurea — cînd „motivul” coincide nu numai cu o credință puternică, dar și cu o trăire lăuntrică, la trepte diferite, cînd religia se constituie nu numai în sursă de inspirație, ci și în poezia însăși; ne gândim, firește, la sfinții Grigorie de Nazianz, Roman Melodul, Simion Noul Teolog, Ioan al Crucii, Tereza de Avila, precum și la Reiner Maria Rilke, V. Voiculescu sau Daniel Turcea. Așadar, noțiunea de poet religios transcende opera literară în sine și obligă la incursiuni în biografie.

În ce-l privește pe Eminescu, el va fi primit educația religioasă elemen-

tară în sinul familiei, educație de care se ocupă, în mod obișnuit, mamele. Știm însă cu siguranță că imensa lui sete de cultură și de cunoaștere a limbii l-a minat spre lectura cărților vechi, inclusiv a celor religioase, că printre călugării și călugărițele din mănăstirile moldovene

poetul avea citiva unchi și citeva mătuși, a căror viață creștină nu putea să-l lase indiferent.

În acest plan, extrem de prețioasă ne este însemnarea unui duhovnic, descoperită de curînd pe o veche carte bisericească, din care ni s-a păstrat doar începutul: „Pe ziua de Sf. Voievozi la anul 1886 m-au chemat la M-rea Neamțu, la bolniță, și l-am spovedit și l-am împărțit pe poetul M. Eminescu. Și au fost acolo și Ion Gheorghiuță, din Crăciocani, care acum este primar. Iar M. Eminescu era limpede la minte, numai tare posac și trist. Și mă-a sărutat mîna și au spus: Părinte să mă îngropăți la

țărniștile mării și să fie într-o mănăstire de Maici și să ascult în fiecare sară, ca la Agafton, cum cîntă «Lumină lină». Se știe că în anul și în ziua aceea (a numelui său) Eminescu se afla internat în spitalul-sanatoriului din mănăstirea Neamț. Chiar dacă am presupune că inițiativa de a se spovedi și împărții nu l-a aparținut, important este că le-a acceptat, și anume în maniera cuviincioasă a unui bun creștin. Pe de altă parte, făcînd abstracție de utopia unui așezămînt monahal feminin pe țărmul mării, reținem faptul neîndoielnic că poetului îi erau familiare slujbele — cel puțin vecerniile — din Agafton (mănăstire de maici în apropiere de Botoșani) și că sufletul său era cu precădere sensibilizat de cîntecul „Lumină lină”, o sintagmă pe care a folosit-o în poezia sa, preluată direct din cultul liturgic și căreia, în ora mărturisirii, îi conferă un caracter testamentar.

Am scris altădată („T.R. 17—20/1983) despre *Drama divină a lui Hyperion*, în sensul că una din sursele de inspirație ale celebrului poem *Lucafărul* este prologul Evangheliei după Ioan; analiza textului — cel definitiv și cel din variantele de lucru — ne permite să conchidem că *Hyperion* este o entitate încreată, din veche coexistență cu Părintele său, părtăș cu Acesta la crearea lumii, intrupat cu menirea de a lumina făpturile și în imposibilitate ontologică de a-și părăsi condiția divină; în el se concentrează cei doi poli ai prologului iohanic, Logosul primordial și Logosul incarnat, ultimul putînd deveni — asemenea lui Iisus-omul din grădina Ghetsimani — subiectul unei drame existențiale ce se cere depășită. Fi- rește, prin aceasta nu urmărim „încreștinarea” poemului, ci doar revelarea faptului că, asemenea marilor scriitori ai lumii, Eminescu a găsit în universul creștin un filon de aur pentru marea sa poezie.

Expresia lirică este o ipostază a spiritului. Așa trebuie citite și înțelese cele citeva poezii eminesciene în contur religios. Eminescu, care i-a închinat mamei sale cel mai tubulrător poem din literatura română, s-a simțit lăuntric îndemnat să scrie și o *Rugăciune* către Mama noastră prin excelență, Maica Domnului, „Lucafăr al mărilor”, „Regină peste în-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhim. B. V. Anania

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

ASCULTARE ȘI LIBERTATE în viața monahală și cea laică

Despre *ascultare* am mai scris. Intinderea temei e atît de mare și adîncimea ei atît de profundă, încît s-ar putea scrie cărți întregi despre ea, fără să se poată epuiza. Termenul, precum se știe, este, îndeosebi, specific vieții monahale. El desemnează chiar pe unul din cele trei voturi monahale, adică una din promisiunile pe care cei care doresc să intre în monahism le fac lui Dumnezeu, iar în chip văzut le fac stărețului sau, în mănăstirile de maici, stăreței. În mănăstirile așa-zise „de sine” ascultarea se promite și părintelui duhovnicesc sau maicii care sînt mai marii casei în care ucenicul sau ucenica au ales a locui, sau au fost repartizați de stăreți(e). Conducătorii de case, la rîndul lor, ascultă și ei de stăreți(e).

Într-un sens mai larg, *ascultarea* se face însă către tot cel care este mai în vîrstă, mai vechi în mănăstire sau în călugărie, sau cu rang mai mare în ierarhia sacramentală sau în cea monahală. În primul rînd și întotdeauna ascultarea se face însă către episcopul locului. Pentru a nu se afla în neștiința de cine să asculte mai întîi și mai mult, monahul sau monahia sînt înstruiți asupra unei ordine, asupra unor priorități care, respectate, îi pun în afara oricărui conflict și a oricărei dileme.

Să spunem citeva cuvinte despre sensul ascultării de episcopi.

Episcopul este simbolul și semnul văzut al unității în credință și în comuniunea euharistică într-o Biserică locală. Monahismul prin ascultarea de episcop este în Bise-

rică. Biserica este unde este episcopul. Episcopul integrează astfel monahismul în lucrarea comună a Bisericii. Fiind capul mănăstirilor, el recunoaște această formă de viață creștină ca fiind o formă creștină nu numai permisă, ci și recomandată celor care caută desăvîșirea printr-o disciplină diferită de cea a familiilor.

Episcopul nu lasă monahismul să se marginalizeze sau, mai ales, să se creadă superior altor forme de viață creștină. Monahismul e doar o altă formă, dar toate formele care sînt sub oblăduirea aceluiași episcop care le dă unitatea și le justifică, sînt la fel de bune. De aceea, de obicei, la catedrala lor episcopii au și clerici de mir, și monahi.

Monahismul e una din formele libertății creștine de a trăi viața în Hristos. Episcopul asigură creștinilor această libertate, dîndu-le tuturor încredințarea că oricare cale au ales, duc la mîntuire, dacă respectă poruncile, și la desăvîșire dacă printr-o disciplină anume, cum e viața monahală, ajunge încă de aici să guste roadele osteneților pentru Împărăția Cerurilor.

În numele episcopului, în mănăstiri, stărețul sau stăreța exercită dreptul de a cere ascultare. Numai cînd aceștia nu-l exercită cum trebuie, pot fi îndreptați de către

(Continuare în pag. a 6-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Episcopul este simbolul și semnul văzut al unității în credință și în comuniunea euharistică într-o Biserică locală. Monahismul prin ascultarea de episcop este în Bise-

Un elocvent semn al adeziunii depline la inițiativele de pace ale României:

Apeluri ale organizațiilor de masă și obștești din țara noastră adresate guvernelor și organizațiilor similare din țările membre ale N.A.T.O.

Recenta hotărîre a țărilor membre ale N.A.T.O. de a se discuta, la reuniunea la nivel înalt din 29 mai a.c., trecerea la modernizarea rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune a stîrnit legitimă îngrijorare în rîndurile tuturor celor care doresc pacea și se preocupă de instaurarea în lume a unui climat de destindere, securitate și cooperare.

Opinia publică mondială este pusă din nou în situația de a constata, reactivarea cursei înarmărilor și ridicarea plafonului tehnologic a acestora.

Țara noastră se pronunță ferm împotriva unei asemenea inițiative, susținînd necesitatea începerii urgente a unor tratative care să ducă la reducerea cu 50 la sută a armelor strategice nucleare și la înlăturarea completă a acestora, pînă în anul 2000.

În spiritul unei astfel de viziuni privind dezarmarea și pacea, organizațiile de masă și obștești din România au adresat guvernelor și organizațiilor similare din țările membre ale N.A.T.O. apeluri de a se renunța definitiv la perfecționarea acestui tip de arme și la orice alte măsuri menite să stimuleze cursa înarmărilor.

Apelurile au fost depuse în zilele de luni, 22 mai, marți, 23 mai și miercuri, 24 mai a.c. la sediul ambasadelor R.F. Germania, Statelor Unite ale Americii, Canadei, Marii Britanii, Turciei, Franței, Olandei, Italiei, Spaniei, Greciei și Belgiei, din București.

Au înmînat, de asemenea, apeluri la ambasadele respective și unele culte din țara noastră.

În apelul adresat de *Biserica Ortodoxă Română* se subliniază: Biserica Ortodoxă Română și-a ridicat întotdeauna glasul atunci cînd însăși existența vieții a fost amenințată de vitregiile soartei. De aceea, astăzi, cînd supraviețuirea omenirii se află în pragul unor noi amenințări, ierarhii, clerul și credincioșii ortodocși din România se alătură întregului nostru popor, din care ne tragem sorgintea și credința, și adresează guvernelor și popoarelor dumnea noastră chemarea de a fi în această conjunctură crucială la înălțimea cerințelor arzătoare ale popoarelor europene, ale tuturor popoarelor, de a se elibera de spectrul uciderii nucleare și de a-și dedica energiile creatoare în scopul edificării unei vieți pașnice și fericite pe toate continentele planetei.

Intenția de aplicare a planurilor preconizate în prezent de unele țări membre ale N.A.T.O. privind modernizarea așa-ziselor arme nucleare tactice ne produce o profundă îngrijorare, întrucît ar însemna un recul pentru procesul încurajator spre dezarmare nucleară și destindere, ar readuce Europa și restul lumii la vremurile de tristă amintire ale „echilibrului pe marginea prăpastiei”, ar duce la pierderea, poate iremediabilă, a unui moment unic după al doilea război mondial, care oferă speranțe de restabilire a încrederii reciproce, a climatului de liniște, pace și securitate, necesar în mod vital supraviețuirii și propășirii oricărei națiuni.

Ca cetățeni ai unei țări iubitoare de pace, care a făcut din apărarea păcii un adevărat crez de credință, susținem din toată inima apelurile înflăcărate ale distinsului nostru președinte, domnul Nicolae Ceaușescu, de a se renunța la planurile N.A.T.O. de modernizare a armelor tactice și a rachetelor nucleare cu rază scurtă de acțiune, de a se stăvili în general cursa demențială a înarmărilor, de a se acționa cu fermitate pentru eliminarea completă a tuturor armelor nucleare.

În apelul *Bisericii Romano-Catolice* din România se spune între altele: Credincioșii și slujitorii romano-catolici din România, în calitatea noastră de fii devotați ai poporului român și de cetățeni ai țării noastre, susținem poziția României, a domnului președinte Nicolae Ceaușescu, care, cu remarcabilă consecvență și hotărîre, cere renunțarea la intenția N.A.T.O. de a-și moderniza armele tactice și rachetele nucleare cu rază scurtă de acțiune, trecerea la tratative în vederea asigurării eliminării definitive a acestor arme, pentru eliminarea completă a tuturor armelor nucleare.

În același ton adresează și clericilor și credincioșii Bisericii Armeano-gregoriene din București un „calduros apel de a se întreprinde tot ce este posibil pentru a se pune capăt acțiunilor de modernizare a armelor tactice și a rachetelor cu rază scurtă de acțiune, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru reducerea armamentelor și a cheltuielilor militare, pentru asigurarea unui climat de pace și securitate pentru întreaga omenire”.

În apelul adresat în numele credincioșilor și slujitorilor Bisericii Reformate se exprimă îngrijorarea în legătură cu intenția guvernelor țărilor membre ale N.A.T.O. de a moderniza armele tactice și rachetele nucleare cu rază scurtă de acțiune: „Considerăm că acest act — se subliniază în apel — va determina agravarea situației internaționale, punînd în pericol pacea lumii, însăși existența vieții pe planeta noastră.

Ca cetățeni ai unui stat iubitor de pace — se spune în încheierea apelului — susținem cu hotărîre poziția consecventă a președintelui Nicolae Ceaușescu de a se acționa cu toată fermitatea în vederea începerii tratativilor între statele din cadrul N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia, pentru eliminarea definitivă a acestor arme, realizarea unui acord de reducere cu circa 50 la sută a armelor nucleare strategice, pentru încetarea experiențelor nucleare și eliminarea completă pînă în anul 2000 a tuturor tipurilor de arme nucleare, aceasta fiind calea unică pentru asigurarea păcii mondiale, supraviețuirii omenirii, a însăși vieții pe pământ”.

(Continuare în pag. a 5-a)

CRÎMPEIE DIN PRIETENIA LUI EMINESCU CU CREANGĂ

În 1874, când Eminescu vine la Iași, Creangă se afla la mare strămoare. Fusese părăsit de soție și exclus atât din diaconie, cât și din învățământ. În urma unor repetate plîngerii, Creangă este reabilitat și repartizat la Școala nr. 2 din Păcurari. Un an mai târziu, Eminescu trece din postul de director al Bibliotecii Centrale din Iași, ca revizor școlar, luînd astfel legătură directă cu învățătorul de la Păcurari, în care descoperă spre uimirea lui un extraordinar talent de povestitor. Cu ocazia conferințelor metodologice din vara anului 75, Eminescu îl invită pe Creangă să ia cuvîntul în repetate rânduri. Eminescu binecunoscut la „Convorbiri literare” și de junimiști îl introduce pe tânărul de la Humulești în lumea acestora. Acum începe a se înfiripa prietenia dintre cele două talente, Creangă socotindu-l pe Eminescu drept cel mai mare poet al românilor, iar Eminescu descoperind în Creangă „insuși poporul român surprins într-un moment de genială expansiune”. Atît pentru unul cît și pentru celălalt întîlnirile cu poporul erau pionii ce trebuiau să dea valoare operelor lor, încît afară de faptul că-și petrecea mult timp împreună în locuința lui Creangă de la Trisfețe sau din Tîcâu, nu pierdeau nici o ocazie de a fi împreună și alături de popor. Atît de repede s-au cunoscut, s-au atras și s-au completat între ei încît rareori mai întîlneau pe unul fără celălalt. Eminescu îi citea mereu lui Creangă din ceea ce scria el nou, iar acesta îi povestea nopți în șir cu mult „har și umor” nemăifîntînit, ceea ce-i debita capul, de multe ori, ad-hoc. Foarte adesea, fără să-și dea seama fi prindea dimineața pe malul Bahului, în grădina Copoului, lîngă teiul poetului sau pe alte căi răzlete. Creangă era sfîtos, iar Eminescu dîndu-și seama de talentul humuleșteanului pe care îl vizitase în cîteva rînduri chiar și la Humulești, îl îndemna mereu: „Scrie, măi tată Iancule, scrie tot ce-ai spus, s-o audă și alții, că e minunat de bine!” La îndemnul stăruitor și la început cu sprijinul moral al lui Eminescu, spre sfîrșitul anului 1875, lui Creangă îi apare în Convorbiri literare: „Capra cu trei iezi” și „Soacra cu trei nurori”.

Introducîndu-l și aducîndu-l la adunările junimiștilor, și provocîndu-l să le mai spună cîte una țărănească, Creangă în funcție de participant întreba plin de haz: „Pe ulița mare sau pe aia mică”, adică cu perdele sau fără? Dacă Eminescu avea de furcă cu versurile Veronicăi Mică și cu scrierile lui Slavici pentru că acestea sune „literar”, nu același lucru se întîmpla cu ceea ce scria Creangă, pentru că el avea nevoie doar de încurajări. Uneori cînd Creangă îi cerea păreri lui Eminescu despre ceea ce pregătea acesta la Convorbiri literare, poetul îi reținea: „Ce scrii tu, n-are nevoie de părerea nimănui și nu trebuie corectat de nimeni”. Este cunoscut și faptul că împreună cu alți colegi de breasla, Creangă participase la tipărirea unor manuale școlare, apreciate mult de Eminescu care în calitate de institutor școlar cerea insistenț Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice introducerea obligatorie a acestora în toate școlile, ca fiind produsul „unor învățători înzestrați de la natură”. În 1877, după numai trei ani de tovărășie și prietenie, Eminescu trebuie să plece la București unde preia redacția ziarului „Timpul”, nemaiavînd timp să se ocupe și de Creangă. Acesta supărat pînă peste cap, în preajma sărbătorilor Crăciunului îi scrie din Iași: „Băde Mihai, ce-i cu Bucureștii ăia de ai uitat cu totul de Esul nostru... Ce rău ți-am făcut noi?... Tînca a pregătit de toate și mai ales sarmalele care ție îți plăceau tare mult... Vîno, frate Mihai, vîno, căci fără tine sînt străin. De Crăciun te așteptăm să vii. Te sîrut pe frunte Ion Creangă”. Adevărul era că nici Eminescu nu-l uitase, dar era preocupat peste măsură. Dovadă sînt cuvintele din „Timpul” în care Eminescu arată că cea mai bună literatură este cea „intraductibilă”, exemplificînd pe „cel mai original povestitor Ion Creangă, ale cărui basme traducîndu-se, ar pierde tot farmecul și mai cu seamă tot hazul lor”. Și cine ar vrea să se convingă de ceea ce spunea Eminescu acum un secol, să ia în mînă ediția bilingvă, editată de Meridiane în 1963. Orice din dulce și de muzicală ar fi franceza, îi lipsește tocmai ceea ce-i specific lui Creangă și numai lui: farmecul și hazul.

Păcat că Eminescu n-a putut rămîne mai mult la Iași. Cine știe ce „minunății” ar mai fi pus la cale împreună cu Creangă. Se completau de minune fiecare din ei avînd tocmai ceea ce-i lipsea celuilalt. Se vor mai fi văzut între timp, dar numai pe fugă. În 1883 participă împreună la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare din Iași; în 1884 de asemenea iau parte la centenarul răscoalii condusă de Horea, Cloșca și Crișan. În 1887 se vîd la Pașcani. Vor mai fi fost și alte întrîniri. Păcat că boala s-a agravat și la unul și la altul și că despărțirea acestora a contribuit într-o măsură oarecare la agravarea sănătății lor. În 1886 Creangă își ia concediu de boală pe care îl va prelungi mereu. Tot acum Eminescu vine și el la ospiciul de la mănăstirea Neamî. Moartea prematură a lui Eminescu în 1889, grăbește și sfîrșitul lui Creangă. Afînd despre aceasta se spune că povestitorul pe cît era de hazliu și desu-cheat, a căzut la pămînt într-un fel de leșin cu cartea poetului în mînă și cîteva zile în șir, n-a mai scos nici un cuvînt și n-a ieșit din casă. La scurt timp află și de moartea celei ce fusese Veronică Mică și mai apoi de moartea Harletel, sora poetului. Deși se refăcuse și chiar ieșise la plimbare în ultima zi a anului 1889, în preajma Goliei, cade pe zăpadă și nu se mai ridică singur. După ce i se face pogorbania în cimitirul „Eternitatea” din Iași, după zece de ani, osemintele îi vor fi transportate la Belu în București și reînmuamate alături de cele ale bunului și regretatului său prieten Mihail Eminescu. Amîndoi își dorm somnul de veci pînă la venirea arhanghelului care va trimba și vor trebui să dea răspuns în fața Dreptului Judecător și să-și primească răsplata veșniciei într-o lume pe care o așteptăm cu toții mai bună și mai dreaptă.

Protos. Ștefan Gușă

G. IBRAILEANU:

„Eminescu este unul din exemplarele cele mai splendide pe care le-a produs umanitatea. Este cel dintîi care a dat un stil sufletului românesc... Este eroul culturii noastre moderne”.

(Campanii, Editura Minerva, 1971, p. 315—327)

Ipostaze lirice eminesclene

(Continuare din pag. 1-a)

geri”, „Lumină dulce, clară”, din care transcriem ultima strofă:

„Malăd-ne, ne mintule
Din valul ce ne dîntule;
Fii scut de întîrire
Și zid de mîntuire,

Privirea-ți adorată
Asupra-ne coboară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară
Marie!”

Știm că, în lumea creștină, Maica Domnului este ocrotitoarea navigatorilor; cunoaștem, pe de altă parte, că planul central al locașului de închinare creștin are forma unei nave, simbolizînd arca Bisericii ce traversează istoria spre eshaton; așa se explică faptul că, în tradiția iconografică bizantină, Maica Domnului este zugrăvită pe bolta de deasupra altarului — la proră —, cu privirea și brațele îndreptate, ocrotitor, către credincioșii dinlăuntru. Aceasta este ipostaza care l-a sensibilizat pe Eminescu; Rugăciunea nu este altceva decît un act de implorare al celor „bîntuiți” de „valul” istoriei, al celor ce plutesc pe marea vieții, dar nu ca niște naufragiați, ci înlăuntrul unei Nave ce-și propune să biruiască furtunile, avîndu-i pe Hristos la cîrmă și pe Sfînta Sa Maică la proră. Să reținem și observația că Rugăciunea nu e făcută în nume personal, ci este o invocare colectivă, poetul constituindu-se în exponent al celor cu care se simte solidar.

Către o astfel de invocare evoluează și Invierea. Primele șase strofe sînt rostite de un martor al nopții de Paști, dar un martor care se implică afectiv încă de la început. Clipele ce preced momentul învierii stau sub pecetea tensiunii dintre întineric și lumină, frîg și căldură, moarte și viață, poli antinomic ce par a-și disputa biruința. În această atmosferă de încordare nu se aude decît un

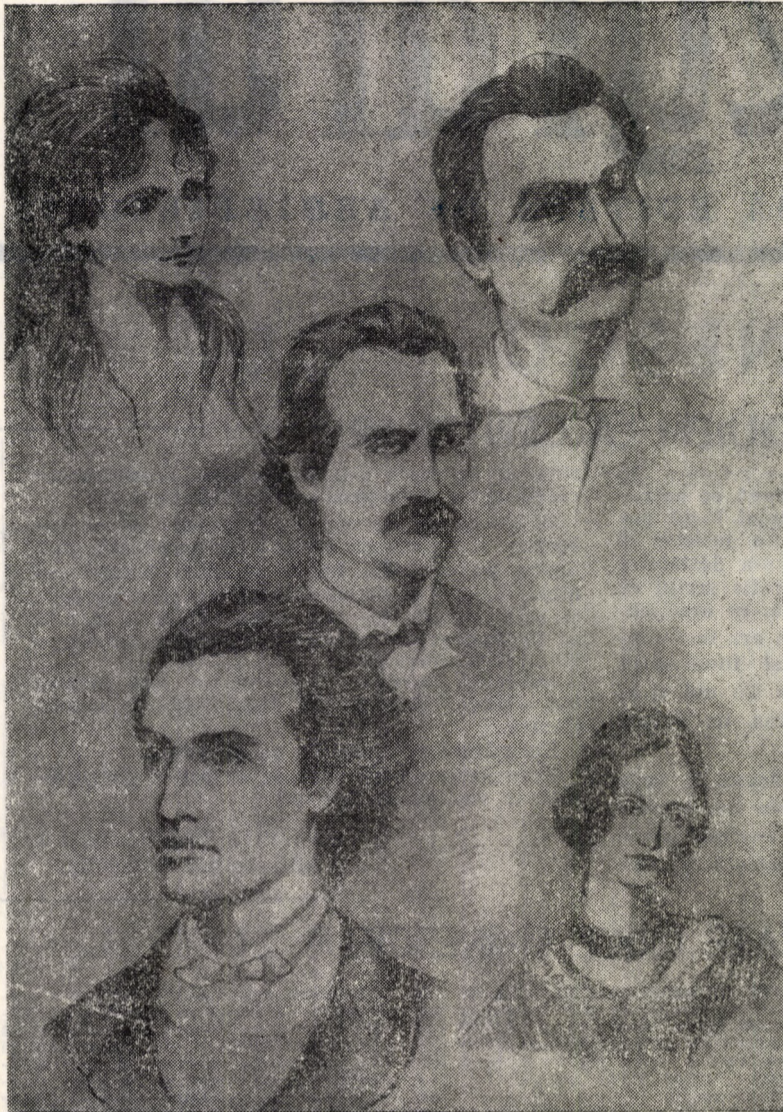
singur glas, al preotului, care „îngîdă cuvintele de mîiere / Închise în tratatul străvechii evanghelii”. Cu privire la dulceața limbii, același Eminescu mărturisise în Epigonii: „Văd poezi ce-au scris o limbă ca un fagure de mîiere”. Vechea comparație devine acum metaforă, dar aceasta traduce nu numai frumusețea limbii biblice, ci și conținutul ei. Relatarea afectivă se transformă apoi în rugăciune, preluată de poet mai întîi în spiritul cunoscutului său pesimism: „Nimica înainte-ți e omul, ca un fulg”, dar un pesimism care, de data aceasta, este amendat în versul imediat următor: „Și-acest nimic îți cere o rază mîngîioasă”. Rugăciunea este aceea care pregătește clipa culminantă; se face tăcere, răsuna cele „douăsprezece pasuri” ale miezului de noapte, mulțimea — „preoți și popor” — vîd biruința lui Hristos asupra morții, pentru că, în final, vocile lor să se unească în apoteoza unui imn:

„Cîntări și laude-nălțăm
Noi, fie unuia,
Primindu-l cu psalme și ramuri,
Pleacăți-vă, neamuri,
Cîntînd Aleluia!

Christos au învia din morți
Cu cetele sfinte,
Cu moartea pre moarte călcînd-o,
Lumina ducînd-o
Celor din morminte!”

Reținînd splendoarea construcției (dată cu deschiderea imnului se schimbă și cadența versului), vom nota că geniul eminescian al limbii își spune și aici cuvîntul. Troparul Invierii, preluat de poet, folosește verbul a dărui spre a traduce mișcarea mîntuitoare a lui Hristos cel învia („celor din morminte viață dărîndu-le”), cuvînt ce sugerează, desigur, că mîntuirea nu este o răsplătă, ci un dar divin. Eminescu însă îl preferă pe a duce, verb mult mai puternic, mai dinamic și — recunoaștem — mai adecvat substratului

Mihai Eminescu la Sibiu și „portretele” sibiene ale poetului

În articolul său: Eminescu și lupta „tinerilor” din Transilvania pentru unitate culturală și independență națională, publicat în „Caietele Mihail Eminescu” V, 1980, apreciatul cercetător D. Vatamaniuc face următoarea precizare: „Cînd Eminescu sosește la Viena pentru studii universitare, în toamna anului 1869, era informat asupra luptei politice a românilor transilvăneni. Poetul străbate ținuturile de dincolo de munți înainte de 1869 cel puțin în cinci rînduri, fapt ce se impune să fie neapărat reținut. Eminescu însoteste în 1864 și 1865 trupa Tardini-Vlădescu în turneul de la Brașov, cînd merge, neîndoiș, și la Sibiu, să-l vadă pe Nicolae, fratele mai mare, student aici la Academia germană de drept.

Călătorește în Transilvania, a treia oară, în 1866, cînd face popas mai lung la Blaj, de unde pleacă la Sibiu, ca de aici să treacă în „țară”. Călătoria cea mai lungă prin Transilvania o întreprinde... în 1867, cînd ajunge și în Banat. Eminescu intră în Transilvania prin pasul Rodnei, străbate Valea Someșului... asistă la adunarea generală a Asociației transilvane ținută la Cluj... Ultima călătorie în Transilvania a

cincea — este cea din 1868, cînd însoteste trupa lui Mihail Pascali, care dă reprezentată la Brașov, Sibiu, Lugoj, Timișoara, Arad, Oravița”.

În aceste cinci peregrinări prin Transilvania, poetul la contact direct de cel puțin trei ori cu Sibiu și odată indirect, în 1867, cînd asistă la adunarea generală a „Astrei” — asociație care își avea actul de naștere „semnat” la Sibiu, în 1861, sau după formularea fericită a neostenitului cărturar Antonie Plămădeală, „avea administrația la Sibiu și sediul preutideni”.

În aceste trei popasuri sibiene se conturează și trei schițe de portret care, peste vreme, păstrează imaginea ființei exterioare și interioare a poetului, puterea sa de fascinație. Primul dintre ele este cel al lui Nicolae Densusianu, el însuși student în drept la facultatea din Sibiu și colaborator al „Familiei” lui Iosif Vulcan; „într-o zi de toamnă, anul nu-mi pot aduce bine aminte... mă întîmpină... un tânăr de la institutul teologic-pedagogic de acolo și-mi prezintă pe un alt tânăr, cu fața negricioasă, cu ochi mari deschiși, cu un zîmbet pe buze, și-mi spune că este Eminescu, care anume mă căuta pe mine. Pînă aici între mine și Eminescu nu existase nici o cunoștință personală. Dînsul publica pe timpul acela în „Familia” d-lui Vulcan primele sale încercări poetice, și eu care încă eram pe timpul acela tînar începător pe cariera cea grea și foarte grea a literaturii noastre, făceam din cînd în cînd exerciții de versuri prin „Familia”... Acum vă puteți închipui bucuria ce o simțeam cînd văzui înaintea mea pe acest tînar scriitor ale cărui fan-tezii poetice... îmi plăceau. Dar în același timp un fior rece mă cuprinsese, un fior pentru primul moment neexplicabil, cînd am văzut pe acest tînar scriitor îmbrăcat într-un costum cu totul singular. O spun, nu în defavoarea acestui om, ci pentru cunoașterea crudei sale sorți, că în adevăratul înțeles al cuvîntului curgeau zdrențele de pe el. Abia se mai vedea pe la gît un mic rest de cămașă neagră, iar pieptul de sus și pînă jos era gol, și cu mare neaccerca bietul om să-și acopere pielea cu o jachetă ruptă. În toate părțile zdrențuită de la mineci pînă la coate, și cu niște pantaloni zdrențuiți din sus și zdrențuiți din jos. Era într-adevăr dureroasă înfățișarea externă a acestui tînar, și atunci am zis în mine: cumplită mizerie a trebuit să sufere omul acesta în viața lui încă atît de fragedă. Și cu toate că el se afla în costumul celei mai crude suferințe, își zîmbea într-una, cu atîta mulțumire, ca și cînd întreaga lume ar fi fost a lui!” (Oare nu cumva acest portret a dat sugestia unorra dintre dăturile ulterioare în bronz sau plătă ale monumentelor Eminescu, între care cel realizat de Anghel în fața Ateneului din București și ce pare cel mai semnificativ?) Și continuă Densusianu „Pe timpul acela trăia în Râșinari un amic al iuristilor de la Sibiu, popa Bratu... I-am dat lui Eminescu o scrisoare de recomandare către părintele Bratu, rugîndu-l să-i deie pe cineva din poporul săi care să-l treacă pe potecile rîșinariilor în Tara Românească: Și așa a plecat Eminescu de la mine”. (Citată după Crețu, I. Mihail Eminescu. Biografie documentară. E.P.L., București, 1968, p. 39—40).

Aici la Râșinari se conturează cel de al doilea portret, o continuare și o întregire parțială a celui făcut de Densusianu. El aparține Aureliei

Goga, fiica preotului Bratu și mama poetului „pătimirii noastre”, atunci un copil de 10 ani. Acest portret a fost consemnat după mărturia Aureliei Goga, de Ilie Hășeganu în cartea „Figuri din Mărginime”, vol. II, București, 1976, p. 56. „Atunci am întărebat-o de Eminescu. Mi-a spus că avea pe atunci zece ani, cînd l-a adus tatăl ei cu căruța, toamna, cam prin vremea cînd se culegeau merele. A dormit trei nopți aici. Nu în casă... Odăile le-ai văzut, sînt mici, nu încăpeam. Aveam cam pe unde vezi „filigoria” (chioscul) o „căsoale”, cum se zice prin Râșinari, adică un fel de bucătărie cu vatră și cuptor de pîine. Acolo gătea mama pînă tîrziu către Crăciun, după ce tăiam porcul. De obicei, pînă da gerul, acolo dormeam eu cu bunica mea, că era cald și bine. Țiu minte că m-am cam bosumflat atunci cînd a trebuit să dorm într-o lădoale în casă. Cînd s-a dus de la noi nu l-am văzut, că a plecat de cu noapte cu sluga noastră. Dar era într-o luni, că duminica a fost o nuntă mare în vecini, la care și părinții mei au luat parte și l-au dus și pe el. Eu am rămas acasă cu bunica, iar dimineața nu l-am mai văzut. Cît a rămas aici a stat în fiecare zi cu noi la masă, acolo în bucătăria de care ți-am spus. Seda chiar lîngă mine pe o laviță și ți-u minte că îmi venea să rid cît era de neîndeminatic. Și sfîos de credeam că nu știe să vorbească. Îl întreba tata de una, de alta, pe unde a umblat, pe cine a cunoscut și de abia răspundea, scurt întotdeauna. M-am dus cu el între brazi, aici deasupra, pe coasta Boacii, să vadă satul de sus. Mă asculta, privea și tăcea. În restul timpului a umblat de colo, colo, prin sat. Și-a poi a plecat noaptea, cu sluga, cum ți-am spus”.

Cel de al treilea portret îl surprinde pe Eminescu în cea de a treia venire la Sibiu, în 1868, ca suflet în trupa lui Mihail Pascali, și el aparține lui Jeronim Barițiu, fiind publicat în nr. 1 (30 mai) 1894 al revistei Rîndunica — foie literar-beletristică. Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan, periodic ce a apărut la Sibiu în anii 1894 și 1895: „Eram student la gimnaziul de stat din Sibiu, cînd în primăvara anului 1865 sau 1866 (sic) nu-mi aduc tocmai bine aminte, sosi în acel oraș trupa teatrală a lui Mihail Pascali, ca să dea în teatru orășenească o cîntec de reprezentare. Mare minune și mare însuflețire națională... Avînd consimțămîntul autorităților politice, banchetul se ținu într-o vîinare în sala de la otelul „Împăratul Romanilor” sub președinția fericitului Iacob Bologa, pe atunci consilier alic în pensiuone... Eram și noi tineretul într-o grupă și iată că vine înspre noi un tînar ce semăna a fi și el în trupa lui Pascali, cu părul lung și de culoare neagră foarte frumoasă, cu niște ochi mari, de tăietura migdalelor, plini de o veselie melancolică, niște ochi expresivi, vorbitori și totodată misterioși... În capul aceluia tînar de statură mijlocie, dar bine legat, e ști făceau impresiunea unui om predestinat, unui om fatal... Acel tînar interesant cu „ochii mari fără noroc” ni se recomandă ca Mihail Eminovici, actor în trupa lui Pascali. Aveam deci în fața noastră pe viitorul luceafăr al poeziei române, pe regretatul și mult sărbătoritul poet Mihail Eminescu, mort în 29 iunie (?) 1889.

„Acesta a fost prima întîlnire și cunoștință a mea cu Mihail Eminescu, pe care aveam apoi să-l reîntîlesc și cunosco mai de aproape în toamna anului 1869 la Viena, ca student înscris la facultatea filosofică de la universitatea de acolo”.

Și prezentarea continuă în nr. 2 (10 aprilie) a aceluiași an a revistei Rîndunica: „După ce am sosit la Viena, mă duc la vechia universitate ca să mă înscriu la facultatea filosofică, cu specialitatea științele naturale... Prima persoană cu care mă întîlesc urcînd treptele e Mihail Eminescu, care le scorbora... De atunci și pînă în primăvara anului 1871 am stat cu Eminescu în cele mai bune relații, uneori chiar intime. Zic uneori, pentru că Eminescu nu era o natură expresivă, ci mai mult meditativă și rezervată... — Ce-ți pasă? erau cuvintele stereotipe ale lui, cînd voia să scape de un interogator ce-l incomoda... Cetea mult acasă, în cafenea și în biblioteca universității, cetea cantitativ și calitativ atît de mult și de diferite materii și discipline, încît oricît de genial ar fi fost, nu l-ar fi fost posibil a prelucra cu creierul său puternic materialul încărcat, nici a-l sistematiza. Aceasta a și fost cauza, că productivitatea sa nu putea avea curs continuu, ci numai intermitent și vulcanic... cu toate acestea, ceea ce s-a cristalizat din creierul său vulcanic și din imna sa generoasă care a fost atrofiată de „nostalgia necunoscutului” l-a făcut nemuritor”.

Iar dacă vorbim de „portretele” lui Eminescu create de către sibiieni, trebuie să amintim aici că biblioteca „Astra” din Sibiu deține în colecția sa iconografică două fotografii originale, una înfățișîndu-l pe poet la vîrsta de 19 ani, realizată la Praga în 1869 (după a noastră știință mai există doar un singur exemplar original deținut de Biblioteca Academiei R.S.R.) și cea de a doua prezentîndu-l pe mama și pe sora sa, Aglaea. În plus se păstrează în biblioteca sibiiană o fotografie a Veronicăi Mică, despre care se spune că-i plăcea cel mai mult lui Eminescu. Toate aceste fotografii provin din colecția profesorului, scriitorului și publicistului Enea Hodoș, fost și redactor al Telegrafului Român.

Iată deci că le-a fost dat Sibiului și Sibiienilor să-l cunoască, să-l ocrotească, să-l îndrăgească și să-l întzească personalitate portretizîndu-l în „culori” care i-au imortalizat imaginea fizică și spirituală.

Nicolae Gastone

EMINESCU ÎN MEMORIA SIBIULUI

Eminescu apărător al „Ierusalimului Moldovei“

Orașul de pe Cibin, important centru de cultură, unde fratele lui Mihai Eminescu, Nicolae, și-a făcut studiile juridice, localitate pe care poetul a cunoscut-o în toamna anului 1866, cu ocazia unei vizite, și unde a revenit peste doi ani, în iunie 1868, însoțind, în calitate de suflor, trupa lui Mihail Pascali, care a prezentat aici câteva spectacole, a prețuit cu aleasă cinstire memoria luceafărului poeziei românești și printr-o lucrare de artă plastică.

Pentru a imortaliza trecerea lui Eminescu prin acest oraș și a permanentiza prezența acestuia

în memoria localității, la 2 martie 1938 s-a alcătuit un comitet care a inițiat ridicarea unui bust din bronz marelui poet, organ în fruntea căruia se afla profesoara Ecaterina Săndulescu. Bucurându-se de sprijinul bănesc al orașenilor, pe parcursul câtorva luni, comitetul a adunat suma de peste o sută de mii de lei, necesară pentru realizarea acestei lucrări.

Operă a sculptorului Radu Moga, profesor la liceul din Brad, bustul monument al lui Mihai Eminescu, realizat din bronz, în manieră tradițională, înalt de 0,90 m, este așezat pe un soclu de formă prismatică, cu baza dreptunghiulară, din beton mozaicat, înalt de 2 m, care se află fixat într-un postament în trepte, construit din piatră. Pe partea din față a soclului scrie: „Eminescu“, iar puțin mai jos este dăltuită o cunună de lauri, care are în mijloc o liră. La baza soclului, pe partea din spate se află următorul text: „Ridicat de admiratorii marelui geniu național, 1938. Inițiativa prof. Ecaterina Săndulescu“.

Așezat în parcul „Sub arini“, în apropierea piriului Trinc, bustul monument al lui Mihai Eminescu a fost inaugurat la 2 octombrie 1938, orele 17, zi de duminică, într-un cadru sărbătoresc deosebit.

La festivitate au luat parte reprezentanții autorităților locale, județene și centrale, ai instituțiilor culturale și armatei, scriitori de renume, studenții de la Facultatea de teologie, elevii de la toate școlile secundare din oraș, cu profesorii lor, delegații

de elevi de la școlile primare și profesionale, o delegație de medici condusă de dr. C. I. Parhon, o delegație de ofițeri în frunte cu colonelii Florescu și Dănciță, intelectuali și un numeros public.

Cu acel prilej au vorbit scriitorul Ion Minulescu din partea Ministerului Cultelor și Artelor, scriitorii Cezar Petrescu și Paul Constant, generalul Gh. Oprescu — comandantul Corpului 7 armată, dr. Valeriu Bologa în numele „Astrei“, dr. Sever Pop — primarul municipiului Sibiu și profesoara Ecaterina Săndulescu, care au elogiat opera marelui poet național.

Amenajările ulterioare făcute de sibiieni în jurul bustului monumental din parcul „sub arini“ evidențiază prețuirea de care se bucură Mihai Eminescu și opera sa în conștiința oamenilor acestor locuri.

Cu același gând de cinstire și eternizare a memoriei genialului poet, pe clădirea din strada 1 Mai nr. 22, în 1964 s-a așezat o placă memorială de marmură, pe care s-a dăltuit următorul text: „În această casă a poposit Mihai Eminescu între 18 și 30 iunie 1868, în trecerea lui prin Sibiu, cu trupa dramatică a lui Mihai Pascali“.

Bustul monumental al lui Mihai Eminescu și placa memorială dedicată acestuia, amintesc peste timp de prezența marelui poet în memoria Sibiului, de la a căruia încetare din viață, la 15 iunie anul acesta, se împlinește un secol.

Prof. Petru I. Dan

Eminescu ziarist

cut să-mi țin gura pînă acum — 100 de fr. am pe lună... Am și bagaje: cărți, manuscrise, cioboate vechi, lăzi cu șoareci și molii... În toamna anului 1877 a sosit la București, încadrat la „Timpul“, unde avea colegi de redacție pe Slavici, Caragiale, Ronetti-Roman, Scipione Bădescu și alte personalități.

În scurt timp întreaga activitate a gazetei se baza pe munca tenace a poetului, implicându-se în numeroase polemici cu liberalii. „Să nu se însele nimeni nu voim a ne întoarce îndărăt către privilegiile sfărâmate de noi cu însăși mina noastră, nu cerem în schimb reacțiune spre trecut, cerem însă stabilirea echilibrului care nu mai există pentru susținerea intereselor vitale ale țării. Dacă nu voim atinge libertăților noastre cetățenești prin reacțiune, nu voim deopotrivă paralizarea lor prin licența demagogiei“. De altminteri, conflictul dintre cele două partide (conservator și liberal) nu era teoretic, ci economic.

Poetul critica cu asprime pe acei ce dobîndeau funcții fără merite, care de multe ori se dovedeau incompetenți. „Ce caută aceste elemente nesănătoase în viața publică a statului? Ce caută acești oameni care pe calea statului voiesc să cîștige averi și onoruri, pe cînd statul nu este nicăieri altceva decît organizarea cea mai simplă posibilă a nevoilor omenești? Ce sunt aceste păpuși, care doresc a trăi fără muncă și fără știință?“

Articole vehemente împotriva liberalilor a scris și-n timpul războiului de independență, învinuindu-i că au trimis soldați slab echipați și nepregătiți pentru o asemenea confruntare. „Și pe cînd acești cumularzi ne-trebucici, această neagră masă de grecoți ignoranți, această plebe franțuzită, aceste lepădături ale pămîntului, această lepră a lumii și culme a tot ce e mai rău, mai mincinos și mai laș pe fața întregului univers, face politică și fanfaronadă prin gazete și se gherează de reprezentanții unei nații ai cărei fii, aceste strîpturi nu sunt și nu pot fi, tot pe atuncea soldatul nostru umbra gol și desculț, flămînd și bolnav pe cîmpurile Bulgariei, îi degeră mîini și picioare, de cad putrede de pe trupul viu al omului și, veniți înșapoi în țară, cad pe drumuri în țara lor proprie de frig și de hrană rea“.

În aceste campanii, primul vizat era și C. A. Rosetti, directorul ziarului „Românul“, organul partidului libe-

ral, și cu toate că erau adversari politici C. A. Rosetti îl prețuia nu numai ca poet, dar și ca ziarist, citindu-i cu regularitate editorialele poetului.

În perioada cit a lucrat la „Timpul“ (1877—1883) — de la 1880 devine redactor șef — a depus o muncă titanică, epuizantă, iar oboseala și lipsurile materiale îl împiedicau să producă noi capodopere pe măsura uriașului său talent și un simț al limbii rar întîlnit. Cu toate acestea poetul a definitivat Luceafărul și a publicat Scrisorile, unice nu numai în literatura română, dar și-n cea universală.

În 1883 semnele bolii încep să se arate. În iunie 1883 participă la Iași la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare, în calitate de corespondent al „Timpului“, cu care prilej scrie Dolna, ce reprezintă în creația sa cîntecul de lebdă.

Reîntors la București suferă în iunie primul atac, cînd i se întuneacă mîntea pentru prima dată, la numai 33 de ani. „Unde-s surzurile clare din viața-mi să le spun? / Ah! organele-s sfărîmate și maestrul e nebun!“ Sumbra profetie se adeverise.

De acum înainte intră într-o agonie morală, cu perioade mai lungi sau mai scurte de luciditate, apărîndu-i unele poezii elaborate mai demult, iar în 1888 pentru un scurt timp a fost directorul revistei Fîntina Blanduziei, unde a scris cîteva editoriale.

La 15 iunie 1889 se stîngea nu numai cel mai mare poet, dar și cel mai mare ziarist pe care l-au avut românii.

Mihai Sofronie

EMINESCU ȘI „IUBIREA DE MOȘIE“

De bună seamă, Eminescu este autorul atîtor poeme admirabile, de iubire sau de înaltă cugetare, cîte se înscriu între ciclul Scrisorilor și ciclul cîntecelor de dragoste (Ce e amorul?, S-a dus amorul, Pe lingă plopii fără soț etc.), cristalizate în 1883; de bună seamă, povestea lui Hyperion din poemul Luceafărului este o plămuire de artă la fel de pură ca și poemul Mioriței, creat de fantezia populară; de bună seamă, proza sa literară sau politică a realizat în planul fetei descriptive sau în acela al virulenței pamfletare adevărate recorduri de stil sau poezie satirică etc., și a acorda fiecărui aspect al variatelor lui opere literare toată atenția și toată prețuirea și se pare una din obligațiile elementare ale oricărui ceas, și cu atît mai mult a unor zile festive ca cele de azi.

Este însă un aspect ce ține, în egală măsură, de autor, dar și de fapta lui sufletească, de credințele sale estetice, dar și de concepția sa de viață, ce se cuvine subliniat într-o zi de bilanț suprem ca aceea de azi, și acela este patriotismul lui Eminescu, acea „iubire de moșie“ pe care bătrînul Mircea, domnul Țării Românești, o pune aventurilor cuceritoare ale lui Balazid. Desigur, cel ce a gravat în memoria atîtor generații, cu litere de aur, atîtea stihuri nepieritoare, dînd limbii românești o strălucire nemeșită în tot cursul istoriei sale, nu are nevoie de atestate de patriotism. Oricare pagină a scrisului eminescian îl respiră cu intensitate, deoarece reflectă toate atribuțiile Patriei, acelei „moșii“ în largul înțeles al cuvîntului, a moșilor și strămoșilor, pe care poetul a iubit-o cu sfințenie și a apărut-o de toate încălcările morale și materiale. Este, în această atitudine a poetului, un nobil orgoliu, care vine dintr-o serioasă și profundă cunoaștere a trecutului ce, nu o dată, i-a fost imputat ca o slăbiciune, drept o idolatrie păsăistă. Dar dacă a venerat atmosfera ideală a anului 1400, Eminescu nu a nesocotit imperativele categorice ale prezentului.

Cît de constantă e această atitudine la Eminescu, cît de severă această „iubire de moșie“, acest patriotism, această înaltă conștiință națională, ferită de orice șovinism, se vede din cîteva manifestări publicistice, situate la vîrste deosebite. Interesat de timpuriu de problemele politicii naționale și internaționale, abia ajuns la Viena, pentru studii universitare, și paralele cu ele, Eminescu dezbate în folle românești din Ardeal chestiunile naționale, și tot atunci, ajutat de Slavici și alți colegi, pune la cale istoric congres de la Putna al studenților români de pretu-

Geniu absolut al poporului și al spiritualității românești, Mihai Eminescu și-a exprimat și și-a formulat opiniile, pozițiile și opțiunile în toate problemele contemporane la ordinea zilei, istorice, politice, sociale, culturale, profesionale, cu ecouri în creațiile poetice și, mai direct, în publicistică. Intervențiile sale s-au dovedit judicioase, ferme, energice, lucide, competente, temeinice, fundamentate documentar pe o vastă lectură și cultură enciclopedică, cu formule axiometrice, acreditate, girate și aureolate de genialitatea-i infalibilă.

În acest fel a intervenit și în problemele religioase-bisericești, prompt, hotărît, justițiar, ireductibil, patriotic, pregătît, cu argumente biblice, istorice — politice și bisericești —, juridice — legislație civilă și canonică —, culturale-literare... cum a fost cazul de apărare a Mitropoliei Moldovei și a Sucevei.

Era după anexarea abuzivă a Bucovinei de către Austria (1775). Administrația habsburgică a creat și a impus românilor bucovineni situații, ilegale și silnice, civile, școlare și religioase-bisericești. În 1876—1877, la trista aniversare a împlinirii unui secol de înrobire străină, M. Eminescu, proaspăt dar decis gazetar, a protestat vehement și îndreptățit, împotriva subordonării Bisericii românilor bucovineni de către statul austriac, prin suprimarea autonomiei Bisericii românilor și prin numirea ierarhilor lor de conducere de la Viena, nu aleși de Biserică, prin organele ei, cum s-a procedat pînă la ocupația austriacă. A scris M. Eminescu, indignat și legitim, (în noiembrie 1876), referitor la numirea vlădicilor ortodocși români: „Arhieriei, după Scriptură și canoanele Bisericii răsăritene, se aleg; în Bucovina arhipăstorul e numit de-a dreptul, pe cînd în aceeași țară lipovenii își aleg pe vlădicii lor de la Fîntina Albă și evreii își aleg rabinii“. (Primul episcop român ortodox din Bucovina numit direct de Viena a fost Daniil Vlahovici (1789—1822) și ultimul Vladimir Repta, înfi ca vicar, zis „episcop de Rădăuți“, (din 1896), apoi numit (în 1902) mitropolit; în ianuarie 1873 Episcopia Rădăuților a fost prefăcută de Viena în Mitropolie, cu titlul „Mitropolia Bucovinei și Dalmației“, cu sediul la Cernăuți).

Referitor la suprimarea autonomiei, M. Eminescu, temeinic cunoscător al istoriei Bisericii Ortodoxe Române, a precizat, conform cu adevărul: „Dacă va întreba cetitorul ce biserică este aceea pe care guvernul din Viena o supune administrației sale, vom răspunde că este cea mai neatîrnată a întregii creștinătăți, căci, atît mitropolitul transdunăbian și al țărilor tartare din Proilabum (Brătia), cît și

cel al Ungro-Vlahiei (din Tîrgoviște) erau supuși patriarhului de Constantinopol, iar cel de al doilea era exarhul aceluia patriarhat (și) continua puterea centrului constantinopolitan pînă în muntii aurarii, sfințea pe mitropolitul de Alba-Iulia... Singură Mitropolia Moldovei și a Sucevei e, ab antiquo (din vechime, n.n.), suverană, neatîrnată de nici o Patriarhie; acestei Mitropolii a Moldovei și Sucevei se datorește introducerea limbii române în biserică și stat, ea este mama neamului românesc (subl. n.)“.

În continuare a evidențiat meritele istorice, culturale, religioase și patriotice ale acestei Mitropolii, întrebînd: „N-a fost ea aceea care a dat raziul evanghelic populațiilor aservite din Polonia, n-a fost ea care a apărut intactă creștinătatea față cu agresiunea mahometană, n-a fost ea aceea care-n persoana lui Varlaam Mitropolitul au făcut ca Duhul Sfînt să vorbească în limba neamului românesc, să redeie în graiul de miere al colaboratorilor armilor romane Sfînta Scriptură și preceptele blîndului Nazarinean?“ (M. Eminescu, Opere, IX, p. 257—259).

În alt articol (din septembrie 1877), a amintit cum, în anul 1874, au intrat oștile austriece, cu disprețul oricărui drept al gintilor, în pace fiind cu Poarta și cu Moldova, în partea cea mai veche și mai frumoasă a țării noastre; la 1777 această răpire fără de seamă s-a încheiat prin vîrsarea singelui lui Grigorie Ghica V. Vod(ă), și a declarat răsădit și decis, că „fără de lege nepomenită, uneltire mișelească (...), vînzarea Bucovinei va fi o vecinică pată pentru împărăția vecină, deapurarea o durere pentru noi. Dar nu vom lăsa să se închidă această rană. Cu a noastre mîni o vom deschide deapurarea, cu a noastre mîni vom zugrăvi icoana Moldovei de pe acea vreme și strîrile (scrierile, n.n.) vechi, cîte ne-au rămas, le vom împropăta în aducere aminte, pentru ca sufletele noastre să nu uite Ierusalimul. Căci acolo e sfînta cetate a Sucevei, scaunul domniei vechi cu ruinele mării noastre, acolo sînt moaștele celor mai mari dintre domni români, acolo doarme Dragoș îmblînzitorul de zîmbri, acolo Alexandru întemeietorul de legi, acolo Ștefan zidul de apărare al creștinătății“ (ibid., p. 429).

În acest fel Luceafărul neamului românesc a iubit și a prețuit Biserica — „mama poporului român“ cum a numit-o — și contribuțiile ei istorice la cultura și limba românească. A apărut-o, cu toate forțele, cînd a fost nesocotită, ponegrită și amenințată (fragment dintr-un documentar, M. Eminescu despre Biserica străbună).

Pr. Gh. Cunesco

Tar cînd voi fi pămînt

Iar cînd voi fi pămînt
În liniștea serii,
Săpați-mi un mormînt
La marginea mării.

Și cum n-oi suferi
De-atuncea nainte,
Cu flori m-or treni
Aduceri aminte.

Nu voi scrieri bogat,
Podoabe și flămuri,
Ci-mi împletiiți un pat
Din veștede ramuri.

Și cum va înceta
Al inimii zbucium,
Ce dulce-mi va suna
Cîntarea de buctum!

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Să am un cer senin
Pe-adîncile ape.

Vor arde-n preajma mea
Luminile-n dealuri,
Izbind s-or frămînta
Eternele valuri.

S-aud cum blînde cad
Izvoarele-ntr-una,
Pe virfuri lungi de brad
Alunece luna.

Și nime-n urma mea
Nu-mi plîngă la creștet,
Ci codrul vînt să dea
Frunzișului veșted.

S-aud pe valuri vînt,
Din munte talanga,
Deasupra-mi telul sfînt
Să-și scuture creanga.

Luceferii de foc
Privi-vor din cetini
Mormînt fără de noroc
Și fără prieteni

M. Eminescu

SEXTIL PUȘCARIU:

„În versul lui Eminescu doinește duiosul cîntec etern al poporului nostru de pretutîndeni. De pe buzele lui nu s-a desprins glasul unui individ, ci vocea trecutului nostru românesc, în pieptul lui nu s-au zbatut bucuriile și durerile unui singur om, ci acolo a bătut inima a zece milioane de români... Eminescu este înainte de toate poet român. În nici una din operele literaturii noastre nu se oglîndește atît de întreg sufletul românesc, nimeni n-a izbutit să cuprîndă în versurile sale sinteza tuturor însușirilor noastre etnice ca Eminescu“.

(Junimea literară, nr. 7—8/1909)

DE ÎNDREPTAT

În Telegraful Român, nr. 19—20 din 15 mai 1989, la art. „O sută de ani de Eminescu“, din p. 1, col. 1, rîndul 14, în loc de: „dispărut“ se va citi: „disputat“, iar în col. 2, rîndul 7 de jos în sus în loc de: „pierdem“ se va citi: „prindem“.

Perpessiciu (Din volumul „Scriitori români“, III, București, 1984, p. 140—142)

„Telegraful Român” — martor al evenimentului trecerii la cele veșnice a Lucefărului poeziei românești

Vestea trecerii la cele veșnice a geniului poeziei românești — Mihai Eminescu a fost reflectată după cuviință și în paginile publicației șaguniene de la Sibiu.

În numărul 67 din 20 iunie (2 iulie) 1889 este publicat următorul necrolog:

MICHAEL EMINESCU

Lucefărul poeziei române, Michael Eminescu a încetat din viață după un morb greu și îndelungat, în casele drului Șuțu din București, în cea mai frumoasă etate de 40 de ani.

El a fost unul dintre cele mai frumoase și neîntrecute talente pe orizontul noilor mișcări literare. Distinsul nostru critic, dl. Titu Maiorescu, care-l pune în șirul scriitorilor imediat după dl. V. Alecsandri, caracterizând pe Eminescu zice că are farmecul limbajului, semn al celor aleși, o concepție înaltă și mai presus de toate iubirea și înțelegerea artei antice.

Viața distinsului poet a fost de tot furtunoasă și neliniștită. El s-a născut la Botoșani în anul epocal 1849, unde a și terminat clasele elementare. După terminarea studiilor gimnaziale, care le făcu în Cernăuți și Blaj, intră la 1868 în trupa teatrală a lui Pascal, unde a petrecut 2 ani,

Erau anii, destul de mult de atunci, când aproape vară de vară întreprindeam, cu mai lungi, mai scurte popasuri, călătoriile pe la mănăstirile din Moldova. Totdeauna mă întorceam din astfel de drumetii, zumzet de impresii urmărindu-mă vreme îndelungată, uneori cu puteri de perenitate. Din noianul de amintiri, acum la centenar Eminescu, aș desprinde câteva din ele, cit mai viu, cit mai pline de culoarea vremii ce se trece inevitabil.

Iată, într-un august al anului 1956 mă găseam la Văratice, poate atunci pentru întâia oară, poate repetat. Nu dorul de turism, nici motive de odihnă estivală, mă atrăgeau spre acele locuri, aș zice tiranic, cit mai ales voluptatea de a sorbi tare, din trecutul fascinant al țării noastre cu intru-chipări monahale, apărătoare de rău, de primejdii. Născătoare de aduceri aminte.

Deci, la Văratice. Aș preciza pentru circumstanță, ziua de 15 august. Anul 1956. Cum și de ce?

Într-o ambianță de flori, de luxuriantă vegetație, trăia Epraxia Diaconescu, mai mult decit venerabila călugăriță, împlinind

apărind însă pe scenă numai în roluri secundare; de cele mai multe ori făcea pe suflerul. În anul 1870 s-a înscris la universitatea din Viena și anume la facultatea de litere, unde însă se iviră primele simptome ale boalei sale, din care cauză și trebuia să se reîntoarcă acasă. Desperat, căzu într-un fel de melancolie, carea singur poetul nu putea să o alunge cu toate încercările sale. Sprijinit de societatea literară din Iași, se duce după restaurare la Berlin, unde termină la 1874 studiile, și reîntorcându-se în patrie fu numit bibliotecar la biblioteca centrală din Iași, iar un an mai târziu ocupă postul de revizor școlar la Iași și Vaslui.

În întreaga sa viață, Eminescu s-a perfecționat prin studiu și printr-o lectură neobosită. Talentele sale s-au arătat încă pe cînd

era în etate de 16 ani în poeziile ocazionale scrise la moartea profesorului său Pumnul, de la care a primit focul cel nestins pentru iubirea neamului său. Talentele sale s-au arătat însă în toată splendoarea în revista „Convorbiri literare”, la care a colaborat până în ultimele momente ale vieții sale. Neobosit în activitate și avînd cunoștințe bogate s-a aruncat și pe terenul ziaristicii și a ocupat locul de prim redactor al ziarului „Timpul”; a scris mult în „România liberă”, iar în timpul mai din urmă a lucrat la revista „Fintina Blanduziei”.

Poeziile sale, care au fermecat lumea cultă literară și au avut un efect hotărîtor asupra pleiadei tinerilor noștri poeți au ieșit deja în a treia ediție sub îngrijirea dlui Titu Maiorescu.

Sub teiul lui Eminescu

In visul nou, Bălcescu se sfătua cu Brîncuși, cu George Enescu și cu Mircea Eliade „Să-l rugăm pe Lucefăr, din al vremii lunecuș să ne scoată acasă cum e drept și se cade. Răbdăm în pămînt străîn somn de lut, fără pace; doar șoapte din Carpații iubii, din valul Mării, doar Crivăț și Zefir putea-vor să ne impace nepotolitul dor de raiul, visat, al Țării. Să-l rugăm pe Lucefăr: el i-a îndalțat prin grai pe toți frații noștri buni către dor de infinit, să le spună: sună corn! că nu e decit un plai să ne cuprîndă blind în adîncul somn rînduit!”

Gheorghe Stănescu
(Din ciclul „Visîndu-l pe Bălcescu”)

vîrsta de 107 ani. O găseam în camera unei infirmierii. Din pat se da jos, rar de tot. Răspundea la întrebări — un adevărat pelegrinaj era la dînsa — stînd între perne turcești. Perfect lucidă, mai dispunea de o memorie care uimeste. Părea un maș în ale cărui cuvinte deslușești trecutul învăluit în neguri. Părul, mult

Eminescu în mărturii orale

rărite fire albe de tot. Pomeții obrazilor, în veșnică febră. De după enorme lentile, se uita la tile ca trezită din somn adînc. Vorbele i le culegeai de pe buze groase, vinete, crăpate. Biografia ei ar merita un tom întreg, deoarece Epraxia Diaconescu prezenta rarul caz pentru noi, vizitatori, deosebitul privilegiu, de a-l fi văzut pe Eminescu, de a fi schimbat vorbe cu El. Încă de pe la vîrsta de 20 de ani observa ceva cu totul aparte la tinărul și El, pelerin.

EMINESCU — slovă eternă

Se împlinesc o sută de ani de la moartea celui mai mare și mai îndrăgît poet al națiunii române Mihai Eminescu, care a scris cu verb de foc, într-o limbă dulce ca un fagure de miere universal liric, de înțelepciune, cugetare și simțire al sufletului nostru românesc.

Ridicat ca un astru din ființa neamului întreg, el s-a înscris cu jertfă pe firmamentul istoriei și al literaturii, către ceea ce am vrut să dăm în grai mai bun și mai sfînt. Cum poetul însuși ne spune: „Dumnezeu geniului m-a sorbit din popor cum soarbe soarele un nor din marea de amar”.

Prin cuvîntul lui s-au rostit suferința românească, căutările cele mai îndrăznețe, virtuțile străbune și un nesecat imn de dragoste și adevăr. El s-a identificat cu devenirea noastră totală spre epoci de noi înălțări culturale și spirituale. A vibrat ca o coardă ultrasensibilă la frămîntările unei epoci întregi de zidire națională.

Deși fire romantică și visătoare, în cuvîntul lui transpar gesturi demiurgice ale unui neam întreg către lumină, pace și o lume mai dreaptă. Suflet din sufletul țării, Eminescu este cu noi, de la Ipoțești la Blaj, de la Blaj la Iași și București, în toate provinciile românești, ca un „uomo universale”, cum zice C. Noica, pentru a ne simți pe toți, pentru a fi cu toți, pe pămîntul nemuririi noastre.

Anul acesta, la o sută de primăveri, teiul de la mormîntul său din cimitirul Belu, înfrunzit a suta oară va înflori mai mareț la căpătîiul adormitului într-o neuitare și veșnică înălțare, poetului nostru național. Și pe alei, în foșnet de tei vom călători sărbătorește încă o dată ca de atîtea ori în secolul luminat de Lucefărul poeziei românești, prin flori și versuri, către troienitoare aduceri aminte.

Cu el sintem acasă, pe spațiul nostru etern mioritic, ne împlinim ființa la vatra de dor și iubiri, ne curățim gîndirea către frumusețile astrale ale verbului aprins pe altarul conștiinței de neam și de țară. Făcile vie la timpla universului, Eminescu ne poartă ca un „Mag călător prin stele” către orizonturi ideale și sublime, tăiate cu dalta-i măiastră în trunchiul unui străvechi popor.

El este visul Daciei și-al Romei, este chipul ridicat din adînci istorii, este cu noi și la Putna, glasul lui mîngîie ca o lumină culorile Voronețului și cerul de peste țară, tresaltă în coborîri de ape și se molcomește în susur de izvoare; poetul este blind ca și cîmpia, mareț ca și Carpații, roditor ca o grădină. Eminescu a fost al strămoșilor noștri, este al nostru și va fi al urmașilor noștri, este columnă și piramidă, este slovă, zapis și cronică nouă tuturor pe vecie.

Pr. Nicolae Cojocaru

Odă

(în metru antic)

Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tinăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății.

Cînd deodată tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Pînă în fund băui voluptatea morții
Neîndurătoare.

Jalnic ară de viu chinuit de Nessus,
Ori ca Hercul inveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-a meu propriu vis, mistuit mă valet,
Pe-al meu propriu rug, mă topec în
flăcări...
Pot să mai renviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii tulburători din cale,
Vino iar în sin', nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mi-e redîndu-mă.
M. Eminescu

EMINESCU — Maxime și cugetări

O binefacere ne dă pămîntul,
Neprefuită-n duiosia ei,
El ne permite ca să ne întoarcem
Dup-o viață vană, zgomotoasă,
În sinul lui — în sinul lui și-al păcii.

(Demonism)

Moralitatea e pentru suflet identică cu sănătatea pentru trup.

(Mss. 2288, f. 10)

Munca unui om se poate plăti, caracterul, cultura lui, nicicînd
(Opera politică, II, 106)

Cine nu minte niciodată, e natura. (Opera politică, II, 444)
Naționalitatea trebuie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura
(Răsunetul cultural, 1925, nr. 4)

Nici un neam de pe fața pămîntului nu are mai mult drept să ceară respectarea sa decit tocmai românul, pentru că nimeni nu este mai tolerant decit dînsul. Singurele țările românești sunt acelea, în care din vremi străvechi fiecare a avut voie să se închine la orice Dumnezeu a voit și să vorbească ce limbă i-a plăcut. (Opera politică, I, 80)

De cînd este suflet de român pe fața pămîntului, românul a fost mîndru de a fi român și chiar atunci cînd lumea îl privea cu dispreț, el își cînta doina și, în conștiința puterilor pe care le avea în sine, privea mîndru împrejurul său.

Sămînța din care a răsărit acest popor e nobilă, și poporul nu va pieri decit atunci cînd românii vor uita noblețea seminției lor.
(Opera politică, I, 305)

Sufletul omului e ca un val — sufletul unei națiuni ca un ocean.
(Geniu pustiu)

Națiunea, stîncă. Generațiile — rîu, oamenii valuri.
(Mss. 2254, f. 28)

Ocazia e iute la fugă și leneșă la întors. (Ms. 2258, f. 163)
Nu sînt dezmosteniți aceia care iubesc trecutul poporului lor, care au în suflet tezaurul de amintiri, care îl face pe omul singuratec să se simtă și el o parte, un rezultat al istoriei țării sale.
(Opera politică, I, 352)

În om e un șir nesfîrșit de oameni (Sărmanul Dionis)
În orice om, o lume își face încercarea. (Împărat și proleter)
Patria vine de la cuvîntul pater și numai oamenii care țin la instituțiile părinților lor, la petecul de pămînt sfințit de singele părinților pot fi patrioți. (Opera politică, II, 328)

Voci autorizate despre Eminescu

TUDOR VIANU:

„Prin Eminescu, gîndirea și sensibilitatea românească au trăit o extindere a orizontului lumii, al cugetării și al simțirii care ne-a transformat în mod esențial. Fără el am fi cu toții altfel și mai săraci...”

(Caiete critice, I, 1957, p. 163—177)

IOAN SCURTU:

„Eminescu apare din zorii tinereții ca predestinat a deveni înțeleghătorul cel mai adînc și cel mai larg al sufletului românesc. Răsărit și crescut în țărînime, el cutreieră cu o repeziune uimitoare — la vîrsta fragedă a întîiiei tinereți — țara dulce a Bucovinei, Ardealul, părțile ungurene și Banatul, apoi Țara Românească, și pretutindenea ascultă și învață graiul și gîndul poporului său, din poezia lui populară și din viața-i de toate zilele...”

(Introducere la: M. Eminescu, Scrieri politice și literare, vol. I, 1870—1877, Minerva, 1905)

N. IORGA:

„Eminescu n-a fost numai un poet... El a fost, cel puțin în aceeași măsură, un cugetător, un luptător, un profet — da, un profet, ca profetii vechii Iudee, biciuind și arzînd, de o parte, sfîtuind și relevînd, de alta, în numele aceluiași Dumnezeu al înțelepciunii...”

(Sămănătorul, nr. 2/1904)

VLADIMIR STREINU:

Eminescu „își are locul în societatea marilor spirite, opera lui fiind actul de identitate universală al neamului nostru. În conștiința tuturor conaționalilor cultivați, el se găsește alături de Dante, Shelley, Goethe, Poe, etc...”

(Poezie și poeți români, Editura Minerva, București, 1983, p. 85)

C. NOICA:

„După o sută de ani, poetul acesta îndărătul căruia stătea un om de cultură complet, încins de toate pasiunile spiritului și deschis către toate formele de cunoaștere, nu încetează să ne apară drept un om complet... De aceea, caietele lui Eminescu nu pot fi străbătute decit în întregime, cu sentimentul că te afli în fața omului deplin al culturii românești...”

(Eminescu sau gînduri despre omul deplin al culturii românești, București, 1975, p. 5—7; 66—78)

O, Mamă...

O, mamă, dulce mamă, din negură de vreme
Pe freacățul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra cripei negre a sfîntului mormînt
Se scutură sălcimii de toamnă și de vînt,
Se bat încet din ramuri, îngîna glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Cînd voi muri, iubito, la creștet să nu-mi plîngi;
Din teiul sint și dulce, o ramură să frîngi,
La capul meu cu grijă tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi;
Simți-o-voi odată umbrînd mormîntul meu...
Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă-n triste zidiri de fîntîrim,
Mormîntul să ni-l sape la margine de rîu,
Ne pună-n încăperea aceluiași sicriu;
De-a pururea aproape vei fi de sinul meu...
Mereu va plînge apa, noi vom dormi mereu.

M. Eminescu

Răsai asupra mea

Răsari asupra mea, lumînă lînd,
Ca-n visul meu ceresc de-odîntoară,
O, Maică Sfîntă, Pururea Fecioară,
În noaptea gîndurilor mele vind!

Speranța mea, tu n-o lăsa să moard,
Deși a fost adînc noian de vind;
Privirea ta, de lacrimi calde plînd,
Îndurătoare-asupra mea coboară!

Străin de toți, pierdut în suferință
Adîncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tîrte.

Dă-mi tinerețea mea, redd-mi credința,
Și reapari din cerul tău de stele,
Ca să te ador de-acum pe veci, Marie!

M. Eminescu

140 de ani de la Revoluția populară condusă de Avram Iancu

Către mijlocul veacului trecut aproape întreaga Europă era marcată de flacăra revoluției pașoptiste care se întindea cu o repeziune uimitoare de la o țară la alta. Aprinsă în sudul Italiei, la Palermo — 12 ianuarie 1848 —, ea se va amplifica mai apoi în Lombardia și în Veneția, va trece, în februarie, în Franța, iar în martie în Austria, Ungaria, Cehoslovacia și Țările Române. Intelectuali și patrioți din toate aceste țări, cu entuziasm și însuflețire, s-au ridicat împotriva orânduirii feudale, cerind condiții social-politice drepte și umane.

În ceea ce ne privește, cauzele revoluției pașoptiste s-au datorat pe de o parte existenței apăsătoare a jugului feudal, iar pe de altă dominației străine. Trebuiau deci înlăturate atât dominația de clasă a moșierimii și a nobilimii din interior cât și stăpânirea Imperiului otoman la sud și est de Carpați și a celui habsburgic la nord de aceștia.

Revoluția românilor transilvăneni (1848—1849), de care ne vom ocupa în cele ce urmează, a cunoscut lupte armate și a avut un îndoit caracter: social și național. Pe ordinea ei de zi figurau problemele fundamentale ale românilor din nord-vestul țării: desființarea iobăgiei și emanciparea națională. Ea a fost o revoluție antifeudală și antiabsolutistă. În cadrul mișcărilor care izbucniseră în 1848 în cuprinsul Imperiului habsburgic, revoluția românilor transilvăneni cunoaște o desfășurare aparte și aceasta din mai multe motive. În primul rând pentru faptul că ungurii — și ei popor supus monarhiei de la Viena —, urmăreau ieșirea de sub tutela acestora dar, în același timp, și întinderea și propria lor stăpânire peste celelalte nații cuprinse în granițele aceluiași Imperiu. Românii nu puteau fi de acord cu aceste stări de lucruri și ei s-au ridicat cu hotărâre pentru păstrarea autonomiei de care Transilvania s-a bucurat dintotdeauna și pentru drepturi egale cu celelalte naționalități conlocuitoare care, deși minoritate, se bucurau de imunități și privilegii deosebite.

Politica naționalistă a guvernului de la Pesta, sprijinită de nobilimea maghiară din Transilvania, necoțecă faptul că dreptul de a hotărî asupra acestei provincii îl aveau nu un grup restrâns de privilegiați ci masele largi ale populației, a cărui majoritate covârșitoare o formau românii. Pe această linie și în pofida opoziției guvernatorului J. Teleki, românii au organizat adunări, vizite și purturi drapele. Pentru constituirea maselor, în majoritatea centrelor mai importante ale Transilvaniei s-au ținut întruniri în cadrul cărora „proclamația către români” a profesorului Simeon Bărnuțiu figura pe ordinea de zi. În această „proclamație” se cerea, în primul rând, recunoașterea românilor ca națiune politică, înlăturarea iobăgiei, congres național românesc și recunoașterea limbii române ca limbă oficială.

În urma chemării lui Simeon Bărnuțiu, Aron Pumnul, în înțelegere cu Avram Iancu și alți tineri intelectuali, au adresat, la rândul lor, o chemare prin care cereau adunarea poporului la Blaj: „Pentru aceea e datorită fiecărui protopop, preot sau mirean a vă învoi fără întârziere ca să se adune de Dumineca Tomei în Blaj toți protopopii cu câte doi preoți și cu câte doi oameni din tot satul românesc, fie unit, fie neunit tot atâta, câți toți sînt români. Aceasta o pofteste de la voi strîna voastră deregătorie ca să fericiți pe credincioșii voștri, aceasta e deregătorie și aceluia mai de pe urmă ardelean (...). Veniți cu toții că aceasta o pofteste însăși mîntuirea neamului nostru, nu vă temeți de nimenea. Spuneți unguilor, secuilor și sașilor că noi îi iubim ca pe frații noștri, cu carei lăcuim într-o țară. Spuneți-le cu cuvîntul și le arătați cu fapta că noi îi iubim, însă e drept ca și ei să ne iubească și să corespundă iubirei noastre ce o avem cătră ei, spuneți-le în gura mare că noi nu voim a cîștiga drepturile omenei prin sabie ci prin legile minții sănătoase și pentru aceea ne adunăm să ne înțelegem care sînt drepturile acelea, căci dreptul cîștigat cu sabia nu e drept ci răpire și uzurpăciune și ține numai pînă cînd se ruginește sabia sau se despoțestețese mina care o poartă și atunci înceată. Spuneți neamurilor celorlalte că armele le-au aflat mîntea omenescă ca să se apere oamenii cu ele de fiarele cele sălbătice și crude, iar nu ca să omoare oameni cu ele”. Anunțarea adunării de la Blaj a pus capăt șovăielilor de pînă atunci și a umplut de bucurie toată suflarea românească.

Cu toate piedicile și împotriva autorităților, Adunarea s-a ținut și dacă ea nu a putut să-și desfășoare întreg programul, a reușit totuși să fixeze convocarea Marii Adunări Naționale a românilor în același oraș, pentru data de 3/15 mai 1848. Intelectualii români, printre care și teologii de la Sibiu și Blaj, mergînd prin orașe și sate, au mobilizat poporul ca să fie prezent în număr cît mai mare. În ziua de 2/14 mai fruntașii românilor au participat la Sfînta Liturghie și au ascultat istoricul discurs al lui Bărnuțiu în care acest mare învățat și patriot român a înfățișat principalele momente din istoria românilor transilvăneni.

Adunarea propriu-zisă a avut loc a doua zi în piața orașului, numită de atunci Cîmpia Libertății, sub conducerea episcopilor Andrei Șaguna de la Sibiu și a lui Ioan Lemeny de la Blaj.

Împotriva tuturor ademenirilor, amenințărilor și a maltratărilor, „românii din părțile cele mai îndepărtate ale țării, cu merindea în spate, cu pieptul aprins de dorul libertății naționale, în frunte cu preoții cei mulți, care erau adevărați părinți și păstori ai poporului, cu speranța în Dumnezeu și într-un viitor mai frumos” au alergat la Blaj. Peste 40.000 de oameni au fost prezenți aici în această măreață zi de florar. Între ei se afla și „craul munților” — Avram Iancu, însoțit de 10.000 de moși. S-au rostit mai multe cuvîntări, între vorbitori numărîndu-se și slujitorii bisericești în frunte cu Andrei Șaguna. A vorbit, de asemenea, și Avram Iancu, care înbărbăta multimele cu aceste răscăltătoare cuvinte: „Uitați-vă pe cîmpuri, românilor, sîntem mulți ca și curuzul brazilor, sîntem mulți și țări că Dumnezeu este cu noi”. A doua zi, 4/16 mai, programul de revendicări sociale și naționale s-a concretizat în *Petziunea națională*, alcătuită în 16 puncte, între care se prevedea: independența națiunii române și dreptul ei de a fi reprezentată în dietă, proporțional cu numărul ei, administrație, justiție și armată; înființarea gării naționale românești, înlăturarea iobăgiei, fără despăgubiri, și a dijmelor și privilegiilor, dreptul de a folosi limba română în legis-

lație și administrație, libertatea cuvîntului, a scrisurii și a tiparului, înființarea de școli românești de toate gradele în orașe și sate. Adunarea constituată.

Adunarea de la Blaj a ales un comitet permanent al românilor, cu sediul la Sibiu, condus de episcopul Andrei Șaguna, cu rolul de a primi răspunsurile de la Curtea din Viena și de la Dieta din Cluj, de a le comunica viitoarei adunări naționale, de a reprezenta interesele națiunii române și a conduce toate acțiunile în acest sens. De asemenea, Adunarea Națională de la Blaj a ales și două „deputații, una în frunte cu episcopul Șaguna, pentru a prezenta împăratului doleanțele și hotărârile românilor luate pe Cîmpia Libertății, iar a doua, în frunte cu episcopul Lemeny, membru al Dietei din Cluj, cu însărcinarea de a susține cauza românilor în dezbaterile acesteia.

Mai marii zile însă nici măcar nu se gîndeau să ia în seamă dezideratele românilor, dărnice să le aprobă. Ba, mai mult, ei au ordonat reprimarea tuturor acțiunilor românilor, care pe linie pașnică își cerea drepturile. Primele victime — 12 la număr — cad în localitatea Mihail, județul Alba, din ordinul baronului Esterhazy. Această crimă odioasă a produs o tulburare profundă asupra inimii celei mai fierbinți a revoluției, aceea lui Avram Iancu, care îndată ce află de ea anunță pe Simeon Bărnuțiu și George Barițiu că pleacă în munți să-și strîngă oamenii pentru a răzuna singele vărsat.

Refuzul Dietei de a aproba revendicările românilor, disprețul pe care organele guvernamentale îl arătau față de acestea, calomniile la adresa fruntașilor care s-au întrunit la Blaj, batjocurile repetate în presă la adresa conducătorilor și a însuși poporului român și, mai ales, reprimarea mișcărilor țărănești cu forța armată trebuie să fi determinat firea blîndă și împăciuitoare a Iancului să ia o asemenea hotărîre: „Să vă faceți lănci și să vă îndreptați coasele — le cere el acestora care-l urmau. Toată Europa se înarmează pentru a izbîndi libertatea. Românii să se pregătească, de asemenea, fiindcă a sosit timpul să fie și ei liberi”.

După o lună întreagă de frămîntări, Avram Iancu se convinge o dată mai mult că națiunea română nu-și poate dobîndi drepturile ce i se cuvin decît prin luptă și întrebînd forța împotriva forței. Libertatea nu se putea dobîndi decît prin luptă și jertfă. Pentru a treia oară românii ardeleni se vor întruni la Blaj. Cei aproape 30.000 de oameni prezenți acum protestează împotriva atitudinii guvernului și a măsurilor sale de terorizare și, print-un „protocol” semnat la 25 septembrie, ei cer despăgubiri pentru pierderile suferite, precum și eliberarea celor detinuți, să înceteze toate prigonirile și arestările și să se pună capăt tuturor robotelor, de orice natură ar fi, „ca să nu se mai lase drumul deschis apăsărilor și jafurilor foștilor moșieri și diregătorilor din comitate”. De asemenea, Adunarea a mai cerut să se înființeze o gardă națională a românilor pe seama căreia să se acorde armamentul necesar și păstrarea regimului de autonomie al țării. Procesul verbal încheiat cu această ocazie este semnat în numele națiunii române din Transilvania de Al. Papiu-Ilarian, Simeon Bărnuțiu, Avram Iancu, Axente Sever, Ioan Brad și alții.

Nădărdindu-se că măcar acum autoritățile vor fi de acord cu revendicările populației românești majoritare, multimele prezente la Blaj se întorc la rosturile lor. Conducătorul revoluției maghiare însă, L. Kossuth, stăpînit de naționalism sovîin și trîmbîțînd în tot momentul numai cauza maghiară, ordonă mai multor corpuri de armată dornice de pradă și jaf să atace așezările românești. Românii, chemați la arme de semnatarii de la Blaj, răspund cu promptitudine și revoluția cuprinde întreaga Transilvanie. Vor cădea mil de jertfe în această încleștare în care erau implicați ungurii și secuii pe de o parte, românii, sașii și austriecii pe de alta.

Lipsa armelor, a mijloacelor materiale și a unei organizări unitare au dat la început cîștig de cauză primilor. Lupta nu se mai putea continua decît în Apuseni. Aici, sub conducerea eroului munților, se refugiază întreg tineretul hotărît să apere pînă la ultimul strop de sînge steagul libertății. Rolul lui Avram Iancu devine de acum covârșitor. De numele său se leagă atât apărarea munților cît și reușita ideii de libertate. Lunile martie, aprilie, mai, iunie, iulie și august vor înregistra înclăstări dintre cele mai dramatice. Victoria înclină cînd într-o parte, cînd în alta, definitiv însă în favoarea românilor, ale căror femei luptau cu o energie rar înțîlnită pentru căminele lor, pentru drepturile lor, pentru neamul lor. Liderii fanatismului maghiar, în frunte cu L. Kossuth, care și-au înșelat și decimat poporul în numele unei cauze dinainte pierdute, părăsesc unul câte unul scena istoriei, fie pe cîmpul de luptă, fie emigrînd în Turcia.

Sufletul revoluției din Transilvania, tribunal din Apuseni, nu și-a încheiat însă misiunea. Împreună cu alți fruntași ardeleni el va merge în mai multe rînduri la Viena pentru împlinirea revendicărilor alor săi. Din păcate atitudinea sa nu a fost pe placul acestora pe care-i ajutase și din ordinul cărora va fi arestat și maltratată în mai multe rînduri. Ultima, petrecută în 17 august 1852, îi va zdruncina iremediabil sănătatea. Întors la ai săi, va rătați mai apoi adeseori prin munții atît de îndrăgîți și de care și-a legat numele, uneori trecînd și pe la puțini prieteni care mai trăiau. La 10 septembrie 1872, după două decenii de suferințe pricinuite de vicisitudinile și vitregiile vremii care i-au înșelat lui și alor săi cele mai sincere, legitime și firești aspirații, eroul Transilvaniei de la 1848 își dădea obstescul sfîrșit, peste alte trei zile fiind înmormîntat la Tebea, sub gorunul lui Horea. Sluiba prohodirii a fost săvîrșită de un impresionant sobor alcătuit din 36 preoți, de față fiind o imensă asistență din tot cuprinsul Apusenilor și parte din tovarășii săi, atunci în viață.

Deși revoluția pașoptistă transilvană s-a desfășurat în cea mai mare parte în favoarea românilor, desigur, acestia au plătit cu jertfe materiale și umane incalculabile, Curtea de la Viena avea să-și păstreze linia poziției sale intolerabile de pînă atunci. Cu toate acestea, revoluției de la 1848 îi revine meritul incontestabil de a fi proclamată în cadrul istoriceii Adunări de la Blaj din 3/15 mai 1848 — dreptul poporului român la existență liberă și de sine stătătoare în țara în care multe secole el a trebuit să suporte vitregiile vremii.

Pr. asist. Alexandru M. Ionțî

Un elocvent semn al adeziunii depline...

(Continuare din pag. 1-a)

În apelul Bisericii Evanghelice C.A. din țara noastră se subliniază: „înțelegerea la care s-a ajuns în ultimii ani privind reducerea rachetelor cu rază medie de acțiune a dat naștere la speranțe pentru noi pași în domeniul dezarmării și destinderii. O eventuală hotărîre privind modernizarea acestui tip de armament, inclusiv mărirea razei lor de acțiune, ar nimici această speranță. Această hotărîre ar duce la mărirea tensiunilor pe plan internațional și la mărirea pericolului izbucnirii unui război nimicitor. Avînd în vedere pericolul creat și în baza răspunderii creștinești și umane, totodată, vă rugăm să întreprindeți tot ce stă în posibilitățile Dvs. pentru împiedicarea acestei intenții...”.

Acești profundă preocupare pentru salvagardarea cauzei păcii se degajă și din apelul Cultului Mozaic din Republica Socialistă România, în care se spune, între altele: „Ne alăturăm cu toată hotărîrea tuturor oamenilor cu vederi realiste din Europa și de pretutindeni care, în numele rațiunii și al salvării vieții pe pămînt, apreciază că punerea în aplicare a noi programe de înarmare nucleară nu pot avea decît urmări nefaste asupra situației internaționale, contribuind la crearea unor focare de tensiune deosebit de periculoase pentru pacea lumii. În sprijinul acestor realități și imperative contemporane și consecvenți principiilor etice și morale ale învățaturii noastre iudaice, adresăm apelul de a se întreprinde tot ceea ce este posibil pentru a renunța la proiectele de modernizare a armelor tactice și a rachetelor cu rază scurtă de acțiune și de a acționa pentru instaurarea unui climat real de pace și securitate pentru toate popoarele.

Au mai adresat apeluri delegații ale Bisericii Evanghelice Sinodale-Presbiteriene, Bisericii Unitariene, Cultului Musulman, Cultului Adventist de ziua a 7-a, Cultului Penticostal, Cultului Baptist, Cultului Creștin după Evanghelie.

Prin apelurile adresate, cultele din țara noastră au dat expresie adeziunii lor unanime la hotărîrea neclintită a întregului nostru popor de a-și spune răspicat cuvîntul și în aceste momente cînd din nou pacea este periclitată prin noi măsuri menite să ducă la sporierea pericolului de război nuclear.

1 iunie — Ziua internațională a Copilului

1 iunie — Ziua Internațională a Copilului este un popas aniversar, un mobilizator îndemn pentru muncă, învățatură și pace, în vederea construirii unei lumi fără războaie, mai bune și mai drepte.

În revista „Tribuna României” editată de Asociația „România” se istorisește că unul din cele mai emoționante momente din istoria O.N.U. l-a reprezentat ceremonia care a avut loc în luna aprilie, anul trecut, la sediul din New York al organizației: o Zi dedicată copiilor lumii. În acea zi, șefii misiunilor statelor membre ale forului mondial au cedat locurile lor, de la parterul Sălii Adunării Generale, copilor-ambasadori veniți din peste 100 de țări pentru a participa la o reuniune consacrată păcii. În scaunul rezervat președintelui Adunării Generale, s-a așezat eleva indiană MAN VI-VARMA în vîrstă de 9 ani. Deschizînd reuniunea ea a spus: „Noi îi ascultăm pe părinții noștri 364 de zile dintr-un an. O zi doar, o singură zi trebuie ca și ei să asculte de noi. Trebuie să-i determinăm pe părinți, pe adulți, în general, ca în loc să fabrice arme, mai bine să folosească banii pentru salvarea vieții oamenilor, oferind hrană și adăpost celor flămînzi și lipsiți de locuințe”.

Ceremonia aparține deja trecutului, dar cuvintele aceluia copil continuă să fie un îndemn la rațiune, la ocrotirea vieții, a valorilor și frumuseților ei. Copiii lumii au votat așadar pentru dezarmare, copiii lumii au trecut „efectiv” la dezarmare.

Dar marea contribuție pe care copiii de pe toate meridianele o pot duce la nobila cauză a păcii, a unei lumi mai generoase și mai fericite, este aceea de a fi mereu prezenți în conștiința adulților, de a fi argumentul suprem al fiecărei decizii luate de cei mari în problemele prezente ale lumii de azi.

O lume văzută cu ochii copilăriei nu poate fi decît o lume a păcii și prieteniei între oameni.

Pr. Lungu N. Gheorghe

Recenzie

Stelian Vasilescu, PUBLICIȘTI PRECURSORI AI MARII UNIRI, Editura FACLA, Timișoara, 1988

Aniversarea a șaptezeci de ani de la Unirea Transilvaniei cu Patria Mamă, înfăptuită la 1 Decembrie 1918, a prilejuit apariția unui mare număr de articole, comentarii și studii asupra acestui eveniment, rod al unor întinse explorări arhivistice.

Între acestea se numără cartea lui Stelian Vasilescu, el însuși gazetar, om de cultură și animator al vieții culturale din Bihor, intitulată *Publiciști precursori ai Marii Uniri*, apărută recent la Editura Facła din Timișoara. Convins că „în lupta pentru Unire, gazetarii au jucat un rol cultural și politic de mare importanță”; că „românii transilvăneni și bănățeni au făcut din presa lor un adevărat parlament”, Stelian Vasilescu s-a hotărît să facă „un act împotriva uitării” — cum singur mărturisește — prezentînd, dintre sutele de gazetari, doar contribuția unora dintre ei la promovarea idealului unității naționale a poporului român. Autorul a ales zece dintre aceștia, pentru fiecare găsînd un epitet pentru a-l caracteriza. Începe cu George Bariț, „nestorul presei românești din Transilvania și Banat” (p. 65—84); Vincențiu Babeș, „conștiință a unității naționale” (p. 85—112); Valeriu Branște, „soldatul idealului național” (p. 113—141); Ioan Bechnitz, „spirit universal al Ardealului” (p. 142—159); Iulian Grozescu, „primul gazetar profesionist al Banatului” (p. 160—171); Pavel Rotariu, „intemeietorul presei românești la Timișoara” (p. 172—179); Octavian Goga, „gazetarul pătimirii noastre” (p. 180—213); Onisifor Ghibu, „luptătorul pe baricade” (p. 213—263); Sever Bocu, „un ziarist prea ușor uitat” (p. 264—274) și — ultimul — Gheorghe Tulbure, „ziaristul de la frontiera de vest a țării” (p. 275—294).

Pentru fiecare dintre acești zece gazetari, autorul reproduce bogate extrase din opera lor publicistică, dintre cele mai reprezentative. El a întreprins o muncă vastă de cercetare, de sistematizare și apreciere critică. În aceasta constă meritul și valoarea acestei lucrări binevenite.

Prezentarea operelor celor zece gazetari precursori ai Marii Uniri, este precedată de o nu mai puțin valoroasă și reușită sinteză privind istoria politică și culturală a românilor, îndeosebi a celor din Transilvania, de la începuturi

pînă la înfăptuirea idealului unității naționale. Sînt pagini dense de istorie și cultură românească.

Fresca gazetarilor precursori ai Marii Uniri este, desigur, incompletă. O recunoaște autorul cînd scrie: „Au rămas mulți în afara preocupărilor noastre, necuprinși în aceste pagini” și înșiră cîteva nume „cu care s-ar putea mindri orice istoric al acestei lupte”. Autorul s-a gîndit la „Slavici și Vulcan, A. Roman și Visarion Roman, Mureșeni, Ioan Rusu-Șirlianu și Ieronim G. Barițiu, Casian Munteanu și Ion Lupăș, Densușeni... toți aceștia vor trebui mai bine cunoscuți de urmași — de cei de azi și de cei ce vor veni mîine. Pentru că și datorită lor, la 1 Decembrie 1918, Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul s-au alăturat României, au ajuns între granițele firești...”.

Regretăm lipsa lui Roman Ciorogariu din lista acestor „nume” cu care pe drept ne putem mindri, deși avem cunoștință că autorul cunoaște opera acestei mari personalități a Bihorului. Îl amintește totuși în legătură cu Gheorghe Tulbure care a fost unul dintre cei mai apropiați și vrednici colaboratori ai lui Roman Ciorogariu. Remarcăm aprecierea făcută de autor cînd scrie: „N-aș vrea să închei această încercare de portret a celui care a fost publicistul Gheorghe Tulbure fără a mă opri la articolele în care ne prezintă doi mari luptători pentru drepturile românilor din Transilvania: Șaguna și Ciorogariu”. Despre acesta din urmă scrie: „Cînd a murit Roman Ciorogariu (1936), colegul de redacție a fost tovarăș de luptă (Gh. Tulbure) l-a făcut un portret din care cităm: „Dacă ar fi trăit pe la 1848 ar fi fost al doilea Popa Balint sau un tribun al poporului ca Axente Sever... Dar l-a fost dat să fie un „semănător de românism”, cu „o operă de carbonar” aici la hotarul unde era mai mare nevoie... la Oradea, unde a fost „nu un gazetar de profesie, ci gazetar din pasiune, din vocație”.

Cartea lui Stelian Vasilescu pune la îndemina cercetătorilor și a iubitorilor de istorie națională un material de mare actualitate cuprînzînd contribuția gazetarilor și gazetelor românești la realizarea idealului unității naționale.

Prot. Dr. Gheorghe Lițiu

Dacă n-ar fi fost...

Dacă n-ar fi fost el,
Limba română n-ar fi fost miere,
Dacă n-ar fi fost el,
Cozrul nu și-ar fi înzăpezit
cîdrările,
Copilul n-ar fi poposit lîngă
izvor
înginat de vînt.

Pădurea nu și-ar fi clătinat
bolțile

Dacă n-ar fi fost el,
N-am fi auzit în taină mersul
cîrdului de cerbi.

Fără el,
Dragostea de țară n-ar fi fost zid
Dacă n-ar fi fost el, Eminescu.

Ioana Dorobanțu

ASCULTARE ȘI LIBERTATE în viața monahală și cea laică

(Continuare din pag. 1-a)

episcop. Când nu sînt ascultați, cei în culpă pot fi chemați la disciplină, certaiți și la nevoie, trimiși înapoi în viața laică, tot de către episcop.

Mai există și ascultarea de duhovnic. Aceasta e limitată numai la spovedanie și la canonul dat cu acei prilej. Ascultarea de părintele sau maica duhovnicească a unei case, în mănăstirile de sine, e limitată și ea numai la îndatoririle față de casă, și nu poate conține ascultarea față de episcop, stareț(ă) sau duhovnic. Duhovnicul însăși, din mănăstirile de maici, sînt sub ascultarea episcopului și în toate cele administrative sînt supuși starețelor. În cele duhovnicești, care revin prin canoane numai ierarhiei sacerdotale, duhovnicul respectă canoanele și rînduilele tradiționale. Nu au nici o cădere să se amestece în administrație, iar prin canoanele date din scaunul spovedaniei, nu trebuie sub nici o formă să se amestece în ceea ce cade în competența stareței.

Aceste aspecte ale ascultării privesc, aș zice, partea externă, administrativă, din mănăstirile de obște și din cele de sine. Pentru cei care nu știu, arătăm că mănăstirile de obște sînt cele în care viețuitorii au totul în comun, munca, rugăciunea și masa, iar mănăstirile de sine sînt cele în care ascultarea de stareț(ă) e comună, slujbele la biserică sînt comune, precum și anumite munci de obște, dar călugării sau maicile locuiesc, muncesc și mănîncă în obști mici, de trei, patru sau mai mulți într-o casă. Pot fi și cite unul singur. Trăiesc din munca lor manuală și din ceea ce primesc pentru munca prestată chiar în mănăstirea în care locuiesc, potrivit cu munca depusă. La noi, mănăstiri de obște sînt, de pildă, Cernica, Neamtu, Tismana, Dealu, Cozia, Ghighiu, Rimești, Sucevița, Moldovița ș.a., iar mănăstiri de sine sînt Pasărea, Țigănești, Agapia, Văratec ș.a. În fiecare mănăstire de sine există însă și o obște, în jurul stareței, uneori destul de mare: d.p. la Agapia jumătate e de obște și o altă jumătate de sine, sub aceeași stareță.

Ascultarea în mănăstiri are regulile ei, dar dincolo de reguli are o semnificație de mare adîncime, ea făcînd parte din *ascea* pe care și-o impun cei care vor să se desăvîrșească. Ea este unul din instrumentele desăvîrșirii, cu o veche tradiție în viața duhovnicească, tradiție verificată de multe zeci de secole și dovedită sîndtoasă și eficientă.

Asupra acestui aspect vom reveni în cele ce urmează fiindcă, dacă ascultarea nu e bine înțeleasă, atît de către cel care poruncește, cit și de cel care ascultă, ea își pierde și caracterul de *ascea*, și pe acela de virtute. Dacă ascultarea devine o rutină de suprafață, o simplă regulă de viață socială, atunci ea nu-l face pe monah să crească, ci îl degradează ca fiind o omenească liberă și responsabilă.

Înainte însă de a ne ocupa de aceasta aș vrea să spun ceva care ar putea să-i surprindă pe mulți, dar se va vedea că nu trebuie să surprindă pe nimeni și că nu facem altceva decît să descoperim ascultării o dimensiune prea adesea uitată.

Ascultarea nu e numai o virtute monahală. În sensurile ei adînci, acelea de care am amintit mai sus, ea este o virtute care se cere fiecărui creștin. Evident, nu în aceleași forme ca în viața monahală, dar nu esențial diferite. Așa cum am spus mai înainte, și cum am mai arătat într-unul din *Cuvintele noastre duhovnicești*, ascultarea fiind în primul rînd disciplină, e tot atît de necesară în familie, ca și într-o viață de obște, în cadrul obștilor mai mari, care sînt rudele, sătenii, conjuțenii, cei dintr-o anumită provincie, Patria, la toate aceste nivele există solidarități speciale care impun anumite forme de legătură și de disciplină.

Dar să rămînem aici doar la familie, ca fiind exemplul cel mai apropiat și tipic diferit de modelul vieții monahale, pentru că familia presupune căsătoria, iar monahii nu se căsătoresc. Înțelegerea dintre soți, în familie, presupune o *ascultare* reciprocă și o disciplină care face din doi, unul, realizînd o simfonie perfectă, un *duet*. Cînd nu e așa, e *duet*, și rezultatele sînt dezastruoase. Ascultarea copiilor față de părinți e ca și ascultarea monahilor față de stareți. Muncile în familia tradițională sînt comune, foloasele de asemenea, fiecare intrînd firesc într-o disciplină care le creează drepturi, întotdeauna în avans, cit sînt mici, dar apoi și datorii față de mica obște familială.

Se va putea observa că ascultarea din cadrul familiei are alte scopuri decît cea monahală. E adevărat, dar nu cu totul altele. Căci și această ascultare urmărește tot armonia și desăvîrșirea. Urmărește adică desăvîrșirea vieții de obște din familie, prin desăvîrșita intrare în disciplină și armonie a fiecăruia dintre membrii familiei. Cînd familia e creștină, această desăvîrșire capătă valori morale deosebite, și imprimă o dezvoltare în același sens a viitoarelor obști familiale, urmărind rînduilele morale, educației creștine, creînd tradiții asemănătoare tradițiilor monahale, supuse aceluiași proces de transmitere. Sfîntul Pavel spune: „Credința vine din auzite”. Auzirea înseamnă ascultare, căci Sfîntul Iacob zice: „Fiți nu numai auzitori, ci și implîntori”.

Așadar, nici în familia ascultarea nu e o simplă disciplină exterioară, adică doar o formă de conviețuire socială, impusă de traiul în comun. Ea poate avea, în familia creștină, un conținut care să însemneze și o formă de viață și rînduială spirituală. Poate fi o școală morală, un instrument de educație creștină, o înaintare, o cucerire a unei personalități de un anumit fel, coresponsător idealului creștin.

Dar în familia creștină mai există și o formă de ascultare mai adîncă, de data aceasta foarte asemănătoare, dacă nu chiar identică, în scopurile ei, cu ascultarea monahală. E vorba de ascultarea de duhovnicul la care fiecare membru al familiei merge să se spovedească. Aceasta privește ascultarea de sfaturi, îndeplinirea canonului, urmărirea pas cu pas a unui progres duhovnicesc sub îndrumarea duhovnicului. Și-apoi, să nu uităm trebuința de a asculta de toate sfaturile pe care preotul-paroh le dă prin slujbe, prin *Botez*, la *Căsătorie*, în *predici*... Ascultarea de învățătura pe care preotul o scoate din Sfînta Scriptură și din Sfînta Tradiție e o îndatorire a tuturor credincioșilor, că doar preotul nu vorbește în pustiu și fără scop!

Ascultarea din obște care este familia e mai ușoară decît cea din obște monahală. E mai ușoară pentru că, într-un anumit sens, e mai firească. Rudenia de sine cheamă prin ea însăși la relații strînse, la îndatoriri și responsabilitate reciprocă, pînă la sacrificiu, pe cînd rudenia spirituală, în monahism, se formează greu, deși și aceasta ar trebui să fie tot atît de firească, de vreme ce toți sîntem fiii Tatălui ceresc și frați între noi!

Rudenia spirituală se cucerește, se obține prin disciplină și, în cazul nostru, în obște monahale, se obține în primul rînd prin *ascultare*. Aceasta pentru că prima ei caracteristică trebuie să fie ceea ce ar părea a fi tocmai contrariul ei, adică *libertatea*. Ascultarea își are valoarea ei deosebită, în faptul că e liberă asumată, liber acceptată, liber consimțită, liber trăită. Eu mă pun sub ascultare, nu *altcineva* mă supune. Eu îmi aleg pe cel care mă va îndruma. Și cînd vreun duhovnic mă alege el, cum și-a ales Isus ucenicul („Eu v-am ales pe voi”), și atunci de mine depinde să accept chemarea și alegerea. Nu mă simt luat în sclavie. Și rămîn sub ascultare atîta vreme cit simt că îmi face bine, că mă eliberează, nu că mă conștrînge.

Chiar cînd, uneori, ascultarea capătă aspecte de constrîngere, ea este și atunci eliberare de noi înșine, cînd sîntem atrași mai mult spre păcat, decît spre virtute. Atunci ascultarea taie calea păcatului și a voințelor noastre care înclină spre păcat, de pildă spre *mindrie*, spre egoism și spre orice altceva din cele opt gînduri ale răutății, de care vorbește Sfîntul Casian Romanul. Și nu sînt numai opt! De aceea în mănăstiri ascultarea e asociată de foarte multe ori cu *țierea voințelor*. Termenul „țierea voințelor” e specific momentelor în care ucenicul, dorînd să facă ceva, e oprît. El nu vede că ceea ce vrea el îi poate dăuna, dar duhovnicul sau starețul vîd și îi taie voința. „Nu vei merge în cutare loc!” „Nu vei face cutare lucru!” Există convingerea comună în mănăstiri că o țiere de voie împiedică de la o cădere în păcat sau într-o ispită, și că o neascultare, în astfel de cazuri, are urmări neplăcute. Pe drumul neascultării te însoțește diavolul, în ascultare ești sub protecția ingerului bun. Se zice că un tînăr monah voia să-și părăsească mănăstirea, să iasă de

sub ascultarea sub care era, socotînd-o prea aspră. Căuta una mai îngăduitoare. Se hotărî să plece în ascuns, fără binecuvîntare. Cînd ajunse la poarta mănăstirii, văzu pe unul cu chip întunecat care se încălța în grabă. Își dădu seama că e diavolul și îl întreabă: „Tu ce faci?” — „Mă încălț, să ajung înainte de tine acolo unde te duci, ca să te primesc așa cum trebuie!” Pocăindu-se pe loc, tînărul se întoarse la chilia lui și merse de se spovedi duhovnicului, reintrînd în ascultare. Neascultarea, după ce și-a asumat-o te dă în mîinile celui rău!

Ascultarea pare, la prima vedere, o restrîngere a libertății, ba chiar o anulare a ei. Or, Dumnezeu i-a făcut pe toți oamenii liberi. E drept, așadar, ca unii să poruncească și alții să asculte? Nu e aceasta o cădere în sclavie, o cădere din rosturile fundamentale ale omului, din libertatea de alege și de acțiune pe răspundere proprie? Nu, cu condiția ca ascultarea să fie liber și conștient acceptată. Dar ce presupune această libertate de acceptare? Presupune dorința ucenicului de a se desăvîrși, de a se lăsa condus de unul mai înțelept ca el pe căile desăvîrșirii, de a se lăsa apărat, învățat, de a se lăsa eliberat de *necurățile minții*, spre a face loc în el Sfîntului Duh, darurilor Sfîntului Duh. Duhovnicul îl învață în primul rînd *paza minții* și darul deosebirii gîndurilor și a duhurilor, discernămintul. Dacă mecanismul gîndirii, care filtrează ceea ce ne vine prin simțuri, devine precis și curat, atunci înaintăm în libertatea de a alege binele și a respinge păcatul. Și încetul cu încetul devenim cu adevărat stăpîni pe voința noastră.

Duhovnicul are în urma sa o lungă experiență și multă înțelepciune. Dacă n-o are, nu trebuie ales duhovnic. Sfîntul Casian Romanul ne spune aceasta cu claritate (vezi Filocalia I). Condiția obținerii de bune rezultate stă așadar în doi factori: în *ucenicul care știe ce vrea*, și în *duhovnicul care știe să dea*. De aceea nu e ușoară alegerea duhovnicului. Mult accent trebuie să se pună în viața duhovnicească pe această alegere. Zic aceasta mai ales pentru cei care au posibilitatea de a alege, și despre cei care, dincolo de obișnuita spovedanie — valabilă în fața oricărui duhovnic — caută și ceva mai mult, adică lumină de durată pentru orientarea permanentă în vederea curățirii minții și către păstrarea cu neîncetare a acestei curății.

Chiar și ascultarea de stareți, sau de mai marele casei în viața de sine, deși e de altă calitate decît cea de duhovnic, și aceasta trebuie să urmărească, din ambele părți, același scop duhovnicesc. Să nu devină simplu mijloc de aservire a ucenicului, ci de educare a lui împotriva orgoliului și a egoismului. Măsura și controlul acesta este: *Totul să fie spre folosul ucenicului!* Ucenicul ascultător trebuie să aibă mereu convingerea aceasta. Așa, ascultarea nu e aservire către cel mai mare, ci cel mai mare e slujitorul celui mai mic, precum îndeamnă Mîntuitorul.

S-ar putea zice că aceasta descrie o situație ideală, dar că în realitate se mai întîmplă și invers. Acest lucru poate fi adevărat, acolo unde ucenicul nu și-a ales bine îndrumătorul și unde îndrumătorul nu-și cunoaște răspunderile. În cazuri de acestea, trebuie să se sfătuiască bine cu duhovnicul și să devină el mai înțelept decît îndrumătorul sau îndrumătoarea de casă, căci mai ales acolo se întîmplă astfel de cazuri. Să-și asume aservirea de bună voie, ca pe o *ascea*, ca pe o jertfă, nu ca pe o prostie și o degradare. Așa se va folosi oricum, și-l va folosi și pe cel de care ascultă. Ascultarea își are paradoxele ei, dar cel pornit pe calea desăvîrșirii are mijloacele de a rezolva paradoxele și a le întoarce în favoarea scopului său celui bun.

Scopul, pentru toți, trebuie să fie, întotdeauna, creșterea ucenicului în unitate și în înțelepciune, dar ambele în smerenie. Și, de căderea din smerenie, nu te apără nimic mai bine decît *ascultarea*. Nu-ți atribui ție victoria, ci îndrumătorului. Căci virtutea, fără controlul duhovnicului, îngîmfă. În cazuri de acestea, unii duhovnici mari au impus unor „virtuoși” exerciții în aparență ciudate și excentrice, dar cu adînc înțeles pentru cei care își iau în serios lupta lor spre desăvîrșire.

Un mare postitor din pustie simțea că postul nu-l dădea mulțumire sufletească, și nu știa de ce. S-a dus să se sfătuiască și să ceară îndrumare de la un mare duhovnic, starețul unei mănăstiri. Cînd s-a apropiat, starețul a văzut pe umerii lui două maimuțe, care închipuiau două duhuri rele care îl apăsau și mergeau cu el pretutindeni. Erau desigur *duhul mîndriei* și *al slavei deșarte*. Postitorul își pierdea plata postului mîndrindu-se, undeva la adînc, cu virtutea lui. Și roadele virtuții se pierdeau, curgeau cum l-ar fi curs singele dintr-o arteră deschisă, slăbindu-l puternic. De aceea și simțea nemulțumirea, starea de îngrijorare care l-a îndreptat către acest duhovnic-stareț.

Citîndu-i în adîncul sufletului, starețul i-a zis, după ce vizitatorul i-a cerut sfatul: „Dacă îți voi da un sfat, mă vei asculta?” — „Te voi asculta ca pe Dumnezeu!” — „Atunci du-te în piață, cumpără zece kg de carne și zece kg de vin, întoarce-te la peștera ta, pregătește carnea, și mîncîncă zilnic din ea, și bea din vin pînă termini totul”. A făcut așa. Pîinea, mîncă și bea. Și așa, prin ascultare, și-a recîștigat smerenia. Căci fără smerenie, postul nu însemna nimic. Se ostenea degeaba. Smerenia i-a venit prin contrariul postului, cînd din ascultare a acceptat să mîncînce. Căci nu ce mîncîncă contează, ci gîndurile care se nasc în noi, adică rezultatul postului sau al mîncării.

Cînd se hotărîște pentru ascultare, ucenicul face și mîntuitorul imperfecțiunii gîndirii și simțirilor sale. Cîți, chiar dintre marii intelectuali, nu sînt totuși niște dilematici, niște îndoicelnici în probleme fundamentale de viață și de moarte? Un duhovnic bun tranșează, arbitrază între dileme. Că și el poate avea lipsurile lui, e drept, dar pe ucenic nu acestea trebuie să-l preocupe, ci calea ce i se propune lui spre alegere. Cînd s-a hotărît să asculte, a ieșit din dileme, dar a intrat și în rugăciunile duhovnicului, deci într-un sistem de într-ajutorare spirituală. Nu se mai simte și nu mai este singur. E la adăpost. Dacă și duhovnicul va fi avînd, și el, problemele lui, desigur de altă natură și la alte nivele, ucenicul să fie sigur că duhovnicul are și el un duhovnic cu care și le rezolvă. Știu aceasta din viața unor mari duhovnici pe care i-am cunoscut și care m-au îndrumat și pe mine în tinerete.

Ascultarea presupune o voință superioară, și îl cultivă pe ucenic pentru înțelegeri înalte. Îi curăță mintea. Îi face disponibil pentru alții. Crește în el viitorul duhovnic, care va prelua stafeta și o va transmite, la rîndul său, mai departe. Ascultarea e exercițiu, e brînză de sine și de fiecare clipă. E, cum am mai spus, intrare liberă într-o disciplină. În disciplină intră toți în lume: copiii se supun părinților, cei mici celor mari, minoritatea, în democrații, se supune majorității. În monahism, ascultarea are caracter absolut benevol, fiind ascultare ca de voia lui Dumnezeu, intruchipată în stareț sau în duhovnic, mereu cu scopul de a-l face pe ucenic tot mai liber de păcate, de orgoliu și de egoism, și de a-l face structural, autentic, apt pentru iubire, bunătate și slujire.

Cel aflat sub ascultare, e sub binecuvîntare. De aceea în viața monahală se cere binecuvîntare pentru orice vrea să facă cineva. În felul acesta lucrarea lui, mîncarea, băutura, chiar și rugăciunea sînt sub control divin. Părintele Paulin L. îmi povestea că la mănăstirea Frîsinei, un frate se ruga ziua și noaptea, „neîncetat”, rostînd „Rugăciunea lui Isus”, dar într-o zi a înecunit. Și-a revenit numai după ce s-a spovedit și a mărturisit că se rugase tot timpul ca Dumnezeu să-i dea darul de a face minuni! Și darul nu-l mai venea! Făcea rugăciunea fără control duhovnicesc, fără dreptă socoteală, cu gînd de *mindrie* și slavă deșartă, aflîndu-se în afara ascultării.

De toate acestea și altele asemenea, aflarea sub ascultare te apără. E calea spre liniște, spre *ataraxia* și *apatia*, liniștire a cugetului și a simțirii, pe care o căutam și înțelepții lumii vechi. În creștinism ea e un dar al Duhului Sfînt, care dă bucurie și speranță, care îndeamnă la bine, nu la indiferență, nici la abandonarea lucrării, nici a faptei bune, ci la acumularea dorului permanent de a fi folositor altora, liberi „de toată grija” de cele neesențiale. Căci „grija de multe”, cum spune Sfîntul Erem Sirul, e cea care ne fură liniștea și bucuria. Cel aflat sub ascultare își transmite grijile duhovnicului, iar acesta le transmite lui Dumnezeu. În felul acesta se va înțelege mai bine acum, că ascultarea, cînd e în context duhovnicesc autentic, e de fapt *eliberare*.

Din A G E N D A

Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST

● Marți 2 și miercuri 3 mai a.c., de *Sfintele Paști*, P.F. Patriarh Teoctist a împărțit binecuvîntări viețuitorilor și credincioșilor de la mănăstirile Dealu, Vijorîta, Sinaia, Cheia și Suzana din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Cu acest prilej s-a constatat sporul lucrărilor de restaurare a incintei Mănăstirii Vijorîta și a atelierelor de covoare de la Mănăstirea Dealu, de lîngă Tîrgoviște.

● Vineri, 12 mai a.c., P.F. Patriarh Teoctist a prezidat ședința Permanenței Consiliului Național Bisericesc care a rezolvat lucrări curente și a aprobat ajutoare pentru reparații de biserică în unele eparhii din țară.

● Sîmbătă, 13 mai a.c., P.F. Patriarh Teoctist a primit pe membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române care apoi au participat la Adunarea ecumenică Europeană „Pace și Dreptate”, de la Basel-Elveția, între 15—21 mai a.c.

● Duminică, 21 mai a.c., cu prilejul prăznuirii Sfinților Împărați Constantin și Maica Sa Elena — hramul Catedralei Patriarhale — Prea Fericitul Patriarh Teoctist însoțit de Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomîțeanul, vicar al Sf. Arhiepiscopiei a Bucureștilor, a slujit Sf. Liturghie, în cadrul căreia a săvîrșit hirotonia unui nou preot, și a rostit cuvînt de învățătură.

● Vineri, 26 mai a.c., Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat parte la încheierea cursurilor de ghizi de la bisericile și mănăstirile monumente istorice din Arhiepiscopia Bucureștilor, Craiovei, Tomisului și Dunării de Jos și din Episcopiele Rîmniceului și Argeșului și Buzăului, cele cinci eparhii aparținînd Mitropoliei Ungrovlahiei și Mitropoliei Olteniei, care s-au ținut la Schitul Techirghiol din județul Constanța. Cu acest prilej a dat îndrumările cuvenite preoților, monahilor și monahilor rînduiți cu păstrarea și valorificarea tezaurului nostru bisericesc și național.

● Duminică, 28 mai a.c., Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîrșit Sf. Liturghie la Catedrala Patriarhală, binecuvîntînd pe credincioșii care au luat parte la slujbă. Predica zilei a fost rostită de P.C. Pr. Vasile Bria, Consilier la Arhiepiscopia Bucureștilor.

● Marți, 30 mai a.c., Prea Fericirea Sa a deschis consfătuirea de la Institutul Teologic Universitar din București pe tema buneii chibzuiri a bunurilor bisericești la care au participat consilieri, protoierei, stareți și starețe de mănăstiri, contabili, administratori, etc. din cuprinsul eparhiilor din Mitropolia Ungro-Vlahiei, a Olteniei și din Administrația Patriarhală, roștind un bogat cuvînt de îndrumare. Lucrările consfătuirii au fost prezidate în continuare de P.S. Episcop Epifanie al Buzăului, iar miercuri 31 mai a.c. de P.S. Episcop Roman Ialomîțeanul.

● Joi, 1 iunie a.c., P.F. Patriarh Teoctist a primit pe P.C. pr. vicar Pavel Ardeleanu, conducătorul Vicariatului ortodox român de la Gyula, R. P. Ungaria, însoțit de epitropii Vasile Paindan și Mihai Nistor. La primire a fost de față P.C. pr. Gh. Bogdan, consilier patriarhal.

● Duminică, 4 iunie a.c., P.F. Patriarh Teoctist a luat parte la Sf. Liturghie săvîrșită în catedrala patriarhală de P.S. Episcop Vasile Tîrgovișteanul, vicar patriarhal. Predica zilei a fost rostită de P.C. diac. C. Cornișescu, profesor la Institutul Teologic Universitar din București.

● Miercuri, 7 iunie a.c., a primit un grup de 20 elevi seminariști de la Seminarul teologic din Cluj-Napoca, condus de P.C. pr. prof. V. Stanciu, care a făcut o excursie prin țară, cărora Prea Fericirea Sa le-a vorbit despre importanța pregătirii pentru Sf. Taină a Preoției.

● Joi, 8 iunie a.c., Prea Fericitul Patriarh Teoctist a slujit Sf. Liturghie la biserică Domnița Bălașa din București, ziua Înălțării Domnului, de hramul sf. Iacăș, cînd a hirotonit pe noul preot al parohiei Butumani, jud. Giurgiu, și a rostit cuvînt de învățătură.

La vremea vecerniei, însoțit de P.C. pr. cons. Șt. Stanciu și dl. arhitect Voicu Florea de la Arhiepiscopia Bucureștilor, a vizitat mănăstirea de călugărițe Ciorogirla, în vederea unor lucrări de restaurare la incinta sf. Iacăș și s-a întretînit cu obștea mănăstirii.

● Vineri, 9 iunie a.c., a primit delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de I.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei, delegație care a luat parte la Adunarea Ecumenică Europeană: „Pace și dreptate”, care s-a ținut la Basel, Elveția, sub egida Conferinței Bisericii Europene împreună cu Consiliul Conferințelor Episcopale Europene al Bisericii Romano-catolice (C.C.E.E.) și la cea de-a patra Conferință Mondială a Comisiei pentru Misiune și Evanghelizare din cadrul C.E.B. cu tema: „Facă-se voia Tatălui Misiune pe calea lui Hristos”, care s-a ținut la San Antonio, Texas (S.U.A.).

P.F. Sa a apreciat contribuția substanțială adusă de Biserica noastră la aceste întruniri mondiale ale creștinătății.

● Duminică, 11 iunie a.c., a luat parte la Sf. Liturghie săvîrșită la catedrala patriarhală din București de P.S. Episcop Nifon Ploieșteanul, vicar patriarhal. Predica zilei a fost rostită de P.C. pr. Viorel Ioniță, profesor la Institutul Teologic din București.

● Marți, 13 iunie a.c., P.F. Patriarh Teoctist a primit pe P.C. vicar Moise Ianeș, conducătorul Vicariatului ortodox român din Banatul iugoslav, cu sediul la Virșeț, însoțit de P.P.C.C. preoți: Andrei Turcoane și Traian Ghilezan din cadrul Vicariatului. La primire a fost de față P.C. pr. Gh. Bogdan, consilier patriarhal.

Sub președinția P.F. Patriarh Teoctist, în sala de ședințe a palatului patriarhal s-a ținut ședința Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care a rezolvat probleme curente eparhiale.

● Miercuri, 14 iunie a.c., P.F. Patriarh Teoctist a prezidat lucrările Sinodului Permanent care a rezolvat probleme curente ale Bisericii Ortodoxe Române.

● Joi, 15 iunie a.c., sub președinția P.F. Patriarh Teoctist, la palatul patriarhal s-au desfășurat lucrările ședinței Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care a rezolvat probleme curente și a adoptat hotărîri privitoare la bunul mers al B.O.R.

Ortodoxia românească în țările scandinave

La ora actuală în țările scandinave (Suedia, Norvegia, Danemarca și Finlanda) există o diasporă ortodoxă română organizată în parohii și filiale dependente de Arhiepiscopia pentru Europa Centrală și Occidentală, cu sediul la Paris. Cu știrea I.P.S. Arhiepiscop Adrian și la invitația preoților din Suedia, I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, cu binecuvîntarea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a vizitat unele din aceste parohii în perioada sfințelor Paști.

Prima etapă a constituit-o parohia Malmö unde funcționează P.C. Părinte Mihai Radu. De aici I.P.S. Mitropolit Nicolae s-a deplasat la filiala din Copenhaga unde a slujit Sfînta Liturghie cu prilejul Duminicii Florilor.

La parohia propriu-zisă din Malmö a slujit denia din Lunea Patimilor. După ambele servicii religioase au avut loc întîlniri cu credincioșii.

Pe parcursul șederii la Malmö, luni 24 aprilie s-a transmis la postul de radio Stockholm I din studioul local un program religios

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhid. dr. S. Anuichi

Icoana ortodoxă — privire duhovnicească în împărăția cerurilor

„M-am uitat și iată o ușă era deschisă în cer...”
(Apoc. 4, 1)

1. ICOANA — VIZIUNE ÎN CREDINȚĂ
A ÎMPĂRĂȚIEI LUI DUMNEZEU

Deși este memorial vizual al Persoanei istorice a lui Hristos și al actelor săvârșite de El în trecut, icoana nu este o copie sau fotografie naturalistă a simplei realități terestre, ci ea este o viziune a prezenței tainice a Împărăției lui Dumnezeu inaugurată de întruparea lui Hristos și comunicată prin pogorirea Sf. Duh în umanitatea care-l primește în mod liber. Icoana arată împărăția lui Dumnezeu deschisă lumii, și lumea îndreptată spre împărăția lui Dumnezeu.

Prototipul iconografiei ortodoxe este, de fapt, evenimentul transfigurării Domnului nostru Iisus Hristos pe Tabor (Matei 17, 1—9; II Petru 1, 16—17), în prezența apostolilor Iacob, Petru și Ioan, dar și a lui Moise și Ilie, care deși personaje din trecut, sint prezenți și vorbesc față de față cu Hristos, ei care au dorit să vadă fața lui Dumnezeu pe Sinai și pe Horeb, dar nu au putut, pentru că Dumnezeu încă nu luase chip de om. Fața umană și hainele transfigurate ale lui Hristos participă, de fapt, la slava împărăției lui Dumnezeu, arătându-se astfel slava și splendoarea negrăită la care este chemată umanitatea unită cu Dumnezeu. Experiența celor trei apostoli martori al transfigurării este o anticipare a experienței împărăției cerurilor, o experiență a „dreptății, păcii și bucuriei în Duhul Sfânt” (Romani 14, 17) care caracterizează împărăția lui Dumnezeu ca și comunitate divină-umană veșnică.

Această comuniune este starea de dreptate, adică singura care corespunde vocației ultime a omului și a creației întregi făcute din iubirea lui Dumnezeu și pentru a se împărtăși și ea de această iubire. Această comuniune este starea de pace, pentru că este starea de plenitudine, de împlinire a umanului prin participarea sa la bogăția nesfârșită de viață și nouitate a lui Dumnezeu.

Această comuniune este starea de bucurie, care vine din contemplarea frumuseții spirituale a Sfințului Duh, izvorul bucuriei și al oricărei frumuseți autentice nedespărțită de bunătate. Această stare de dreptate, pace și bucurie profundă venită de la Dumnezeu și prezentă în mod tainic în inimile sfinților transpare discret pe fețele lor. Aureola din jurul capului lor sugerează participarea lor la slava împărăției lui Dumnezeu.

Viziunea aceasta pascală-eshatologică din iconografia ortodoxă se bazează pe viziunea apostolică a relației lui Dumnezeu cu omul și pe experiența sfinților Bisericii de-a lungul generațiilor. Ea este afirmarea maximală a umanului în Dumnezeu și dăruirea totală a lui Dumnezeu umanității care îl primește în mod liber și iubitor. Această viziune a transfigurării creației ca participare la viața și slava lui Dumnezeu este de fapt viziunea creației în finalitatea sa ultimă. Cerul nou și pământul nou descris în toată splendoarea lor de către cartea Apocalipsei Sfințului Apostol Ioan (Apoc. 21 și 22) explică, de fapt, cu ce scop a creat Dumnezeu la început cerul și pământul (Facere cap. 1), și anume: împărăția lui Dumnezeu este finalitatea întregii creații.

În acest sens, este semnificativ faptul că ultima carte a Noului Testament nu este altul decât un discurs citit de viziune teologică: contemplarea slavei lui Dumnezeu coborât în creație ca o împlinire a ei, viziunea slavei Ierusalimului celui nou, coborât din cer. Există în toată Revelația biblică un primat al cuvintului vorbit, dar finalitatea a tot ceea ce face Dumnezeu pentru noi este „vederea” sau participarea la slava și bucuria Sa. La începutul crea-

ției, Dumnezeu a zis cu cuvântul și toate s-au făcut. Apoi Dumnezeu a văzut că toate erau bune sau frumoase (Facere 1, 31). La sfârșitul revelației Noului Testament sau la re-crearea lumii, omul vede că toată lucrarea Cuvântului întrupat s-a făcut ca noi oamenii să ne împărtășim de slava și frumusețea Lui care depășește orice posibilitate de exprimare prin cuvinte omenești, o frumusețe negrăită. De aceea, Sf. Grigorie Palama a putut spune că „tăcerea va fi limbajul veacului viitor”. Dar această tăcere nu însemnează necunoaștere, ci cunoaștere nemijlocită prin vederea slavei lui Dumnezeu izvorind din Sfânta Treime prin umanitatea lui Hristos și revărsându-se prin sfinții uniți cu El în toată creația (II Cor. 3, 18; I Tes. 1, 10—12; Apoc. 21 și 22). În sensul acesta, viziunea Bisericii transfigurate și a creației transfigurate din iconografia ortodoxă reprezintă în linii și culori dimensiunea cea mai profetică a Noului Testament. De fapt, Evanghelia lui Hristos cunoaște desfigurarea vieții aduse de păcat, de suferință și de moarte, dar proclamă transfigurarea, vestea cea bună că harul lui Hristos este mai profund înrădăcinat în creație decât păcatul, că bucuria Sfințului Duh poate coplesii suferința și o poate transfigura, iar învierea lui Hristos este mai tare decât moartea (I Cor. 15, 35—59). Această viziune pascală și de speranță a vieții sfinților care transpare discret de dincolo de voalul fețelor lor ascetice și severe de nevoitori, biruitoari, prin cruce, ai patimilor egoiste și plini de răspundere în fața lui Dumnezeu, este de fapt viziunea apostolică și a Bisericii primare. Ea constituie inima Evangheliei lui Hristos, fiind vestea cea bună pentru creația întreagă.

2. MESAJUL ICONOGRAFIEI ORTODOXE

În lumina iconografiei ortodoxe, fiecare om fiind creat după chipul lui Dumnezeu, trebuie privit ca fiind față tainică a lui Hristos în stare de cheneză, așteptând răspunsul nostru la apelul Său discret pentru mai multă iubire. Iar lumea trebuie privită ca fiind darul lui Dumnezeu la care sint chemați toți să se împărtășească din el ca dintr-o euharistie, pentru a slăvi pe Dumnezeu prin mulțumire și pentru a promova frățietatea prin împărtășire frățească și responsabilă a resurselor. Întreaga creație este chemată la speranță, la transfigurare și slavă. În lumina iconografiei ortodoxe, istoria oamenilor apare, deodată, ca fiind arena în care omul se desfigurează dacă se lasă biruit de păcat, ca formă egoistă de existență, sau se transfigurează, dacă biruiește în viața sa iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele.

Materia nu trebuie să se opună spiritului, ci are vocația de a comunica și da formă frumuseții lui nebănuite și pururea înnoite. Dacă în veacul de acum frumusețea spiritului este acoperită de voalul oarecum opac al materiei, în veacul viitor, materia va fi învâluită de lumina spiritului, întrucât prin puterea Sf. Duh ea va fi devenit cu totul transparentă lui Dumnezeu.

În sensul acesta, iconografia ortodoxă arată că iconografiile cel mai autentice al Bisericii, acești artiști-teologi-duhovnicești, au redat cu fidelitate mesajul credinței apostolice nu numai pe baza unor cunoștințe de estetică și teologie intelectuale, ci pentru că ei înșiși au fost purtători de Sfințului Duh, trăitori și martori ai vieții Bisericii, practicanți ai rugăciunii și ai poruncilor lui Hristos în viața lor. De aceea, teologia exprimată de ei în iconografie este o teologie mărturisitoare, misionară și ecumenică, ce poate inspira și generația noastră dornică de înnoire spirituală.

Protos. Daniel Ciobotea

Sfântul Ioan Gură de Aur — La Cincizecime

P.G. LII, 803—805

Astăzi pământul ni s-a făcut nouă cer, nu prin coborîrea stelelor pe pământ ci prin înălțarea apostolilor deasupra cerurilor, fiindcă s-a revărsat harul Sfințului Duh.

Întregul pământ s-a făcut cer, nu prin mutarea firii ci prin corectarea sensurilor. A găsit vameș și l-a prefăcut în binevestitor, a găsit blasfemitor și l-a făcut apostol, a găsit tâlhar și l-a dus în paradis, a găsit desfrînat și l-a redat curăția fecioriei, a găsit tîmăduitori și i-a prefăcut în evangheliști. A aruncat răutatea și a adus virtutea iar Harul lui Dumnezeu a venit.

Pământul s-a făcut cer!
Care este oare asemănarea dintre apostoli și stele? Stelele pe cer, apostolii deasupra cerurilor „Cugetați cele de sus nu cele de pe pământ” (Col. 3, 1).

Stelele din foc sensibil, apostolii din foc spiritual. Stelele luminează noaptea, ziua se ascund, apostolii ziua și noaptea luminează cu razele lor. Stelele la răsăritul soarelui sint umbrite, apostolii la Răsăritul Soarelui dreptății ca fulgerele luminează. Stelele la înviere vor cădea ca frunzele, apostolii la înviere vor fi răpiți în nori. Între stele însă una este Hesper, alta este Lucifer, între apostoli niciunul nu este Hesper ci toți sint luceferi. De aceea apostolii sint stelele cele mai strălucitoare și nici nu va greși cineva dacă-i va numi luminători ai lumii, nu numai cit au trăit, ci chiar și acum după plecarea lor din viață.

Căci harul sfinților nu-l smulge moartea, sfinșitul lor nu-l întunecă, pământul nu-i înghețe și acest lucru îl mărturisesc chiar ei.

Erau pescari și pescarii au murit, dar mrejele lor lucrează și mărturisesc aceasta mulțimea aceluia care zilnic s-au mintuit. Erau lucrători de vie și aceia au murit, dar viața este împodobită cu frunze și încărcată de rod. Căci sint lucrători de vie și pescari și stîlpi și doctori și conducători și dascăli. Stîlpi fiindcă susțin acoperămintul credinței, porturi pentru că opresc valurile necredinței, conducători fiindcă pe toți îi duc de mîna de la pământ la cer, păstori fiindcă îi alungă pe lupi și oile le păzesc, lucrători ai viei fiindcă au smuls spinii și au semănat sămînța cucerniciei, doctori fiindcă ranele noastre le-au îngrijit.

Și ca să nu mă tem de cele zise, îl aduc în mijloc pe Pavel care pe toate acestea le-a spus: „Vrei să-l vezi pe el semănător?” „Eu am semănat, Apollo a udat” (I Cor. 3, 10).

Vrei să-l vezi arhitect? „ca un înțelept meșter am pus temelii” (I Cor. 3, 10).

Vrei să-l vezi luptător? „așa mă lupt cu pumnul, fără să lovesc în aer” (I Cor. 9, 26).

Vrei să-l vezi atlet? „căci nu este lupta noastră împotriva trupului și a singelui” (Ef. 6, 12).

Vrei să-l vezi alergător? „astfel că din Ierusalim și pînă în Iliric am plinit Evanghelia lui Dumnezeu” (Rom. 15, 19).

Vrei să-l vezi ostaș? „îmbrăcați-vă cu platoșa dreptății” (Ef. 6, 14).

Vrei să-l vezi luptător? „lupta cea bună m-am luptat” (II Tim. 4, 7).

Vrei să-l vezi incununaț? „mi s-a pregătit mie cununa dreptății” (II Tim. 4, 8).

Fiind unul, tuturor s-a făcut toate imitîndu-l pe Domnul său. Căci și Stăpînul nostru, unul fiind după ființă, pentru toți s-a împărțit.

De ce toate acestea? Pentru mîntuirea noastră.

Tu ai fost mlădiță? Acela (S-a făcut) tulpină căci „Eu sint vița, voi mlădițele” (Ioan 15, 5).

Al voit să înaintezi? Ți s-a făcut ție cale „prin Mine dacă va întra și va ieși, păsune va afla” (Ioan 10, 9).

Al fost oaie? Ți s-a făcut ție păstor: „Eu sint păstorul cel bun, păstorul cel bun își pune sufletul său pentru oile sale” (Ioan 10, 11).

Al fost păcătos? Insuși s-a făcut ție „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii” (Ioan 1, 29).

Al vrut să mîncînci? Acela ție s-a făcut ție masă.

Al vrut să bei? Ți s-a făcut ție potir. „Cel ce mîncîncă trupul Meu și bea singlele Meu rămîne în Mine și Eu în el” (Ioan 6, 57).

Al voit să te îmbraci? Acela ție s-a făcut ție veșmînt, „Cîți în Hristos v-ați botezat în Hristos v-ați și îmbrăcat” (Gal. 3, 27).

Al vrut să fie mireasă? Acela a fost mire. „Cel care are mireasă este căsătorit” (Ioan 3, 29).

Al vrut să-ți fie logodnic? s-a făcut logodnic. „V-am logodit unui singur bărbat ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită” (II Cor. 11, 2).

O, lucruri noi și minunate...!
Acestea toate însă harul Sf. Duh le-a lucrat.

Trad. de drd. monah Visarion Bălțat

DUMINICA TUTUROR SFINȚILOR

În cultul ortodox perioada pascală se încheie cu Duminica Tuturor Sfinților care, urmînd Cincizecimii, adevărate ca sfințenia este un rod al Sfințului Duh. Părinții Bisericii susțin că perfecțiunea este expresia dragostei, în cel mai înalt grad, iar sfinți sint toți cei care sint în sufletele lor prezența Sfințului Duh.

Dumnezeu cere de la tot omul, plămuit după chipul Său de frumusețe, să fie sfinț, după modelul sfințeniei Sale: „Fiți sfinți, precum Eu sfinț sint” (Levitic 11, 44).

Prin dobîndirea acestei frumuseți duhovnicești se arată lumii chipul de sfințenie al lui Dumnezeu, în care se ogîndește nu cerul, ci însuși Hristos Domnul „Frumusețea cea prea luminată”, izvorul nescapat de putere al lui Dumnezeu, care vestește lumii dumnezeirea Cuvîntului. Acesta este mijlocul prin care sfinții ne întrețin în bogăția de har al Bisericii, care se revărsă asupra lumii ca o mană binefăcătoare.

Sfînta Fecioară Maria s-a înveșmîntat în așa grad de frumusețe încît strălucește, între ceilalți sfinți, ca luna între stele, toată curată, și fără prihană, înfrînsă neafîlindu-se nici o pată. Proorocul David o vede ca pe o împărăteasă „prea înfrumusețată”, stînd de-a dreapta dumnezeirii, mijlocind har și binecuvîntare pentru mult dosădițele suflete, care au nevoie de milă și ajutor.

Prea Sfînta Născătoare de Dumnezeu, este înconjurată de Proorocii și dreptii Vechiului Testament, din gura cărora au răsărit cuvintele darului, împlinind pe pământ dorirea cea sfințită a cerului. Prin trăire și cuvînt au fost modele de tot ce poate defini calitatea de adevărați oameni

al lui Dumnezeu. Cu tot eroismul credinței lor, murind de ascuțitul sabiei și de alte chinuri grele, nu s-au învrednicit să vadă pe Mesia cel prezis în providențiala lor viziune. În rînduiala divină nu se putea ajunge la perfecțiunea deplină decît numai în lumina harului și adevărului.

Mîntuitorul Insuși a adevărat această cînd l-a caracterizat pe înaintemerăgătorul Său: dintre cei născuți din femei nimeni nu este mai mare decît Ioan Botezătorul, dar cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu este mai mare decît el (Luca 7, 28).

Apoi Dumnezeu este minunat întru ceata Apostolilor, „lăutele Duhului Sfînt”, a căror vestire a răsunat în tot pământul, iar grauriile lor pînă la marginile lumii.

În panteonul împărăției cerești strălucesc teologii, învățătorii, predicatorii și gînditorii profunzi, care s-au făcut vase ale Sfințului Duh, spre cristalizarea și cimentarea adevărului creștin. Împreună cu proorocii și apostolii, ei au călăuzit la limanurile mîntuirii, sufletele încredințate spre duhovnicească povățuire.

Cu darul și cu puterea Harului divin, sfinții toți au dovedit înălțimea la care poate ajunge ființa omească, prin împlinirea mesajului evanghelic, arătînd că omul care reușește să se înalte pe sine ridică împreună cu el întreaga lume. Datorită milii și adevărului lor simțiri față de cei din lipsuri și din nevoi, au sacrificat totul pentru împutinarea suferinței în lume și ridicarea omului la demnitatea de creatură a lui Dumnezeu. Sf. Gurie, cuprins de milă față de cei din jur, s-a învrednicit, încă din lumea aceasta, de darul facerii de minuni. În concepția lui

există convingerea că „dacă l-ai văzut pe fratele tău, l-ai văzut pe Dumnezeu”. Sfîntul Ioan Gură de Aur, a întruchipat, în așa măsură idealul evanghelic, încît, prin iubirea aproapelei, ca pe sine însuși, a meritat epitetul de „Ambasador al săraclilor”.

În „viața veacului ce va să fie”, la loc de cinste, strălucesc mărturisitorii, martorii și mucenicii, care au purtat pe trupurile lor rănile suferinței Mîntuitorului Hristos. Prin credință au făcut dreptate, au stîns puterea focului, au fost ucși cu sabia, au înfruntat frigul și strîmătorile de tot felul. Urși și disprețuiți de toți au rătăcit în pustii, în munți și în crăpăturile pământului. Trupești fiind s-au jertfit ca niște ingeri pentru apărarea adevărului sfințit.

În ceata sfinților, care au aflat ușă raiului, strălucesc aureolele punicilor, cei cu viață fericită ca unii care s-au învrednicit de dumnezeiescul dar, asceții cu înfățișări transfigurate, care au petrecut în priveghere de noapte și smerită cugetare. Cu trăirea lor plină de sfințenie au înflorit pusturile Egiptului, Palestinei, Munților Athos și sihăstrile Țărilor române, aducîndu-și trupurile lor jertfă sfințită, bineplăcută lui Dumnezeu (Romani 12, 1). Prin apostolatul privegherii s-au rugat pentru sine, pentru lume, pentru cei care nu pot, nu știu, sau n-au timp să se roage. Întrarmati cu pavăza credinței, încingîndu-și mijloacele cu adevărul și îmbrăcîndu-se cu platoșa dreptății nu s-au înfricoșat pe reaua întimplare. Împlinind voia cea sfințită a lui Dumnezeu au fost cu răbdare în necazuri, în nevoi și strîmătorii. În curățenie, cu îndelungată răbdare, în bunătate și dragoste nefățarnică în Duhul Sfînt, mereu osîrduitori. Încununați cu desăvîrșită dragoste, cuvioși părinți au devenit, încă din lumea aceasta, cetățeni ai cerului luînd arvuna veacului ca va să fie. De fapt sfinții, toți sint casnicii lui Dumnezeu, încă din viața pămîntească. De aceea pentru dînsii a trăi înseamnă Hristos, iar moartea dobîndă.

Bunătatea cerului a presărat plaiurile slăvitei Româniilor cu sfinți și prea cuvioși, care și-au îmbrăcat inima cu îndurare (Col. 3, 12). Fie că au fost oameni simpli, martiri ai dreptei credințe, căsuși sau sihaștri ascunși, ierarhi, păstori și povățuitori, cu viața de credință și dragoste autentică, au înălțat prestigiul spiritualității românești în lume. Fiecare, cu însușirile și calitățile sale înscuțate, s-a ridicat către locașurile duhovnicești, înnoindu-și firea cea întinată de păcat.

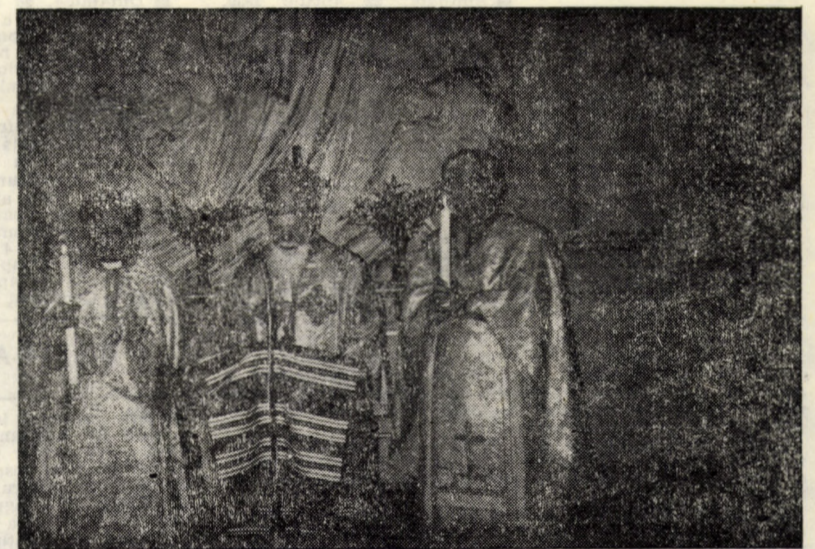
Cu toți au fost asemenea nouă, cu același mod de viață, cu singura deosebire că au simțit mai din plin, prezența lui Dumnezeu și a Sfințului Duh în sufletele lor. Cu această putere s-au ostenit să lucreze în ei harul divin, pentru ca Dumnezeu să se preamărească întru sfinții Săi.

Și astăzi sint printre noi chipuri îmbunătățite, care-și duc viața în tainică rugăciune, blîndețe, cînstă, demnitate și mai ales înaltă omenie, atît de necesară omului, din toate timpurile și iocurile.

Arhiepiscop ADRIAN HRÎTCU

Ortodoxia românească în țările scandinave

(Continuare din pag. a 6-a)

în cadrul căruia I.P.S. Mitropolit Nicolae a transmis ascultătorilor cuvenitele urări de sfințite Paști.

În aceeași zi înaltul ierarh s-a deplasat la Lund, renumit centru universitar, spre a vizita pe savantul profesor Alf Lombard, întemeietorul catedrei de limbă română la universitatea de acolo, căruia i-a exprimat sentimentele de admirație cu care îl înconjură toți românii și i-a dăruit recent apărutele ediții jubiliare ale Bibliei lui Șerban Cantacuzino (1688) și Noului Testament al lui Simion Ștefan (1648).

Între 25—27 aprilie I.P.S. Mitropolit Nicolae s-a aflat la Göteborg unde parohia ortodoxă română este condusă de P.C. Părinte Culai Enache. Aici a fost oficiată denia Miercurii din săptămîna Patimilor urmată de o întîlnire cu credincioșii prezenți. Și la Göteborg ierarhul asistat de preotul locului a avut întîlniri cu unele personalități ca spre pildă dl. Hassel Birger, membru în Consiliul Bisericii nelutereane.

În fine între 27 aprilie și 3 mai a venit rîndul parohiei din Stockholm păstorită de P.C. Părinte Anton Poșircă la care I.P.S. Mitropolit a oficiat slujba Prohodului, slujba Învierii și vecernia Învierii. La serviciul religios al Învierii a oficiat și P.C. Părinte Ioan Stan, protopop pensionar. Duminică 30 aprilie o masă de prînz a reunit pe toți credincioșii veniți la biserică.

Pe parcursul zilelor petrecute în capitala Suediei I.P.S. Mitropolit Nicolae însoțit de P.C. Părinte Anton Poșircă au vizitat pe I.P.S. Mitropolit Paulos al Patriarhiei ecumenice, familia pastorului Ingvar Orebäck, superiorul bisericii Adolf Fredrik unde se adună la rugăciune credincioșii ortodocși români și pe dl. Thord Ove Thordson, responsabil financiar al Consiliului Bisericii nelutereane.

Prezența I.P.S. Mitropolit Nicolae în mijlocul preoților și credincioșilor ortodocși români din Suedia i-a îngrijat sufleteste mai ales că le-a transmis binecuvîntările Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Teoctist și i-a asigurat de dragostea confracților de pe meleagurile natale. Întreaga vizită s-a constituit într-o manifestare a unității ortodocșilor români aflați în țările scandinave în jurul altarelor Bisericii strămoșești.

Agenda I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului

■ Între 9—14 mai 1989 a luat parte și a susținut un referat la *AI 10-lea Seminar Internațional „Stat-Biserică în Europa”*, organizat de Centrul Patriarhiei Ecumenice de la Chambesey, Elveția. Au luat parte cca. 60 de delegați din mai multe țări europene.

■ Între 14—21 mai 1989 a luat parte în calitate de Președinte al Conferinței Bisericii Europene la Conferința „Pace prin dreptate”, organizată de Conferința Bisericii Europene și de Consiliul Conferințelor Romano-Catolice Europene, la Basel, în Elveția. Au participat peste 1.500 de delegați, invitați, ziaristi din toată Europa.

■ Între 21 mai—1 iunie 1989 a luat parte, în calitate de Președinte al Unității I-a a Consiliului Mondial al Bisericii, la Conferința Mondială a Comisiei „Misiune și Evanghelizare”, cu tema „*Vie Împărăția Ta, Misiune pe calea lui Hristos*”, care a avut loc în localitatea San Antonio, Texas, S.U.A. Au participat cca. 700 de delegați și observatori din toată lumea.

■ Între 1—3 iunie 1985 a făcut o vizită frățească I.P.S. Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Misionare din S.U.A. și Canada la sediul din Detroit, împreună cu care a vizitat parohia „Sfînta Treime” din Troy, păstorită de pr. Vasile Nagu.

■ În ziua de 4 iunie 1989 I.P.S. Sa a slujit împreună cu I.P.S. Victorin în catedrala din Windsor, Ontario, Canada, păstorită de pr. Gheorghe Săndulescu. Tot acolo I.P.S. Sa a avut întîlnire cu P.C. Arhim. Paulin Popescu, paroh al bisericii „*Pogorirea Sfințului Duh*” din Windsor și cu pr. Simion-John Cătău de la aceeași biserică, cu arhidiaconul Dumitru Jitlanu, și cu Arhim. Felix Dubneac, dirijorul corului.

■ La Detroit I.P.S. Sa a fost și oaspetele familiei George și Didi Alexe, cunoscuți pentru activitatea lor culturală românească în S.U.A. De asemenea I.P.S. a fost vizitat la Detroit de preotul Simion Caplat, parohul bisericii „*Toți Sfinții*” din Windsor, Canada, împreună cu doamna.

■ În ziua de 13 iunie 1989 I.P.S. Sa a vizitat șantierul de la Mănăstirea Brîncoveanu, Simbăta de Sus, dînd îndrumări de lucru șantierului de restaurare al Așezămîntului.

■ Miercuri 14 iunie 1989 I.P.S. Sa a participat la lucrările Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, la București.
■ Joi 15 iunie 1989 tot la București, I.P.S. Sa a participat la lucrările Sinodului Plenar al Bisericii Ortodoxe Române.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

PĂLTINIȘ I

După cum se știe, Biserica noastră Ortodoxă Română a creat în decursul vremii și deține la ora actuală un foarte bogat tezaur, cuprins în ceea ce astăzi se numește Patrimoniul Cultural Național, care nu numai că este ocrotit de lege, ci este păstrat de către Biserică în condiții optime de conservare, securitate și valorificare și, desigur, îmbogățit în continuare.

Biserici-monumente istorice și de arhitectură, muzee bisericești, colecții de carte veche, de icoane vechi, pe lemn și pe sticlă, alte obiecte de cult de mare valoare, arată nu numai capacitatea de creație a fililor Bisericii noastre — ierarhi, preoți, diaconi, călugări, credincioși etc. — ci și obșiră noastră ca popor, vechimea și continuitatea noastră pe aceste meleaguri.

Așa se face că personalul care lucrează la aceste muzee, colecții, monumente bisericești etc. este îndatorat ca an de an să urmeze cursuri care, prin hotărârea conducerii noastre bisericești, începând din anul acesta au fost organizate de către Arhiepiscopia Sibiului pentru personalul muzeistic din Mitropolia Ardealului și Banatului.

Cursurile au avut loc între 8—18 mai 1989 la așezământul Arhiepiscopiei Sibiului din Munții Cibinului, din care motiv I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului le-a intitulat „Păltiniș I”, la ele luând parte 47 persoane de la muzeele, colecțiile, mănăstirile etc., din Arhiepiscopia Sibiului, Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului, Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopiei Alba Iuliei, Episcopiei Aradului, Ienopolei și Hălmeagului și Episcopiei Oradiei.

Desfășurându-se după un program bine stabilit și judicios întocmit, cursurile au fost deschise luni, 8 mai a.c., ora 9, de către I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, printr-o amplă și densă cuvîntare.

După ce a arătat pentru ce aceste cursuri se vor ține începând din acest an în Transilvania, iar nu la Techirghiol, cum a fost pînă acum, și după ce s-a referit la manuscrise, tipărituri, icoane, obiecte de cult și alte moșteniri ale trecutului nostru, care, toate, constituie „dovezi ale pechintii și ale frumuseții vieții creștine a înaintașilor noștri și în același timp, mărturie incontestabilă ale contribuției Bisericii noastre Ortodoxe Române la dezvoltarea culturii și civilizației românești”, I.P.S. Mitropolit Antonie a subliniat îndatorirea celor ce au în grijă astfel de valori de a „le arăta generației prezente, de a le explica, de a le interpreta și de a alcătui din ele chipul cel mai autentic al ființei noastre naționale de la naștere pînă astăzi”. Acest lucru cere „conservatori și prezentatori cu calificare specială, care să știe, mai ales aici, să le păstreze în cele mai adecvate condiții de conservare științifică și să le facă să vorbească în grai românesc răspicat, despre locul și rostul lor aici, în Transilvania și Banat, ca dovezi de neîndoieabilă valoare ale unității și continuității poporului român pe aceste meleaguri, de la început român și ortodox”.

În această ordine de idei, I.P.S. Sa a atenționat pe cursanții asupra importanței lucrării lor, ei toți reprezentînd cîte „o fereastră spre România”, prin care trebuie să se vadă bine, ceea ce reclamă pricepere, competență, cunoștințe, pasiune, adică vorbire din inimă, cu patriotism, adică expunere cu multă dragoste de neam și de țară.

Prin prisma unor astfel de jaloane s-a desfășurat întreg programul cursurilor, program care a constatat din teme de istorie românească, veche și contemporană, teme istorice specifice Transilvaniei, teme culturale, de artă și arhitectură bisericească, cu demonstrații concrete privitoare la conservarea și securitatea obiectelor de Patrimoniul Cultural Național, teme consacrate înfăptuirilor de astăzi ale statului și poporului român, cu privire la grăia fafă de Patrimoniul Național, teme legate de marile aniversări ale anului în curs etc., susținute de profesori

de la Institute de învățămînt superior din Sibiu, de cercetători științifici din Sibiu, Cluj-Napoca și București, de specialiști de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste din București, de la Direcția generală a Arhivelor Statului etc.

Încetăm faptul că cursanților le-au vorbit și P.S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, luni, 15 mai a.c., care a prezentat tema: „Noul Testament de la Bălgard, monument de limbă și cultură românească”; P.S. Episcop Vasile al Oradiei, miercuri, 17 mai a.c., care a subliniat, între altele, necesitatea de a păstra cu sfințenie comorile moștenite de la înaintași, comori care ne țin mereu cu urechea la vibrațiile pămîntului nostru străbun, vibrații care trebuie delușate și făcute cunoscute, precum și P.S. Episcop Timotei al Aradului, care a reliefat, între altele, ideea de unitate care străbate în toate creațiile poporului nostru, că ghizii și ceilalți lucrători din muzeele și colecțiile bisericești se cuvine să vadească și o anumită trăire lăuntrică, așa cum dintr-o icoană îți dai seama dacă pictorul a avut sau nu o profundă viață creștinească, posturile de ghizi reclamînd „oameni cît mai corespuzători”.

Programul a prevăzut de asemenea vizitarea, cu lecții deschise, la unele muzee, colecții și monumente, ca de exemplu: Sibiel, Mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus, Muzeul Brukenthal și Muzeul tehnicii populare din Sibiu ș.a.

Pe cît s-a putut, programul a fost împletit totodată și cu rugăciuni făcute la bisericuța de lemn de la Schitul Păltiniș.

În numele și din încredințarea P.F. Patriarh Teoctist, cuvîntarea de închidere a cursurilor a fost rostită, joi, 18 mai a.c., ora 11, de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, care, după ce a subliniat caracterul special al cursurilor, a mulțumit conducerii bisericești și de stat care și-au dat concursul ca aceste cursuri să se organizeze la un nivel corespuzător trebuințelor actuale.

A mulțumit de asemenea Arhiepiscopiei Sibiului, I.P.S. Mitropolit Antonie, pentru buna lor organizare și conducere, precum și conferențiarilor pentru modul superior în care au tratat temele programate.

În continuare, adresîndu-se în chip special participanților la cursuri, I.P.S. Mitropolit Nicolae și-a exprimat convingerea că participanții vor pune în practică ceea ce au învățat, toți avînd un rol onorant în a pune cît mai corespuzător în valoare obiectivele la care lucrează fiecare.

Înalt Prea Sfinția Sa a făcut apoi o edificatoare expunere asupra a ceea ce înseamnă Patrimoniul Cultural Național, produs în bună parte al „Ortodoxiei românești”, ca rezultat al simbiozei între Biserică și popor, între Istoria Bisericii și Istoria poporului nostru, din această întreprindere rezultînd atîtea bunuri care ne onorează. Ca și celelalte provincii românești, Transilvania și Banatul au creat și ele astfel de bunuri, care și ele exprimă spiritualitatea poporului român, toate aceste bunuri de pe tot cuprinsul țării, indiferent cui aparțin, fiind înregistrate.

Subliniînd responsabilitatea pe care o are fiecare lucrător în domeniul Patrimoniului Cultural Național, I.P.S. Mitropolit Nicolae a dat, în partea finală a cuvîntării, o seamă de îndrumări practice, exprimîndu-și totodată convingerea că aceste cursuri reprezintă „o reușită pe care s-o folosim spre binele Bisericii și Patriei noastre”.

În numele cursanților au vorbit ierom. Danil Stoenescu de la Mănăstirea Prislop, jud. Hunedoara, și ierom. Clement Pop de la Mănăstirea Brîncoveanu, jud. Brașov, care au mărturisit că se întorc la locurile de unde au venit cu un spor de „cunoștințe și de duh”, pe care le vor folosi spre a pune mai mult în lumină, spre zidirea celor ce le vor vizita, comorile istorice și de artă bisericească ce le sînt încredințate.

Cursurile au fost conduse de către P.C. cons. Gh. Papuc, din partea Arhiepiscopiei Sibiului.

P.

SIBIU

P.C. pr. prof. Mircea Păcurariu.

Prin purtarea de grijă a I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 4 iunie 1989, după Sf. Liturghie din catedrala mitropolitană din Sibiu a avut loc parastasul anual pentru mitropolitul Nicolae Colan, personalitatea sa fiind evocată de către

CLUJ

Simbăta, 22 aprilie 1989, a avut loc, în catedrala mitropolitană din Sibiu, parastasul anual pentru mitropolitul Nicolae Colan, personalitatea sa fiind evocată de către

P.C. pr. prof. Mircea Păcurariu.

Prin purtarea de grijă a I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 4 iunie 1989, după Sf. Liturghie din catedrala mitropolitană din Sibiu a avut loc parastasul anual pentru mitropolitul Nicolae Colan, personalitatea sa fiind evocată cu acest prilej tot de către P.C. pr. prof. Mircea Păcurariu de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

În data de 22 aprilie 1989, P.S. Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială, hirononind pe diaconul Bogdan Vasile Radu, intru preot, pentru parohia Ortodoxă „Sebes”, Protopopiatul Făgăraș, jud. Brașov, iar pe licențiatul Platon Ioan intru diacon.

Duminică, 16 aprilie 1989, după slujba Vecerniei a avut loc în Catedrala Eparhială, un concert religios susținut de elevii Seminarului Teologic, care a cuprins anumite cântări din Postul Mare.

Duminică, 23 aprilie 1989, de Florii, corul mixt al Catedralei Ortodoxe, dirijat de P.C. Arhid. Prof. Ioan Brie, a susținut tradiționalul concert religios premergător Sf. Paști.

Joi, 27 aprilie 1989, P.S. Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Eparhială și a hirononind intru „preot” pe diaconul Platon Ioan, pentru parohia Măgura Răcățiu, Protopopiatul Huedin, județul Cluj.

Seara, la vecernia din Joi Mare, Înalt Prea Sfințitul Teofil a slujit, înconjurat de soborul de preoți și diaconi.

Vineri, în săptămîna Patimilor, I.P.S. Teofil Herineanu înconjurat de soborul de preoți și diaconi, a săvîrșit slujba Prohodului Domnului.

Duminică, 30 aprilie 1989, I.P.S. Sa a săvîrșit în Catedrala Eparhială slujba învierii Domnului, înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi. În aceeași zi, I.P.S. Teofil Herineanu a săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala Eparhială, rostind pastorală adresată clerului și credincioșilor.

Duminică, 30 aprilie 1989, P.S. Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Slujba învierii la parohia Sf. Ioan Boțezătorul în municipiul Cluj-Napoca, iar Sf. Liturghie la Catedrala Schimbarea la Față din Cluj, dînd citire Pastoralii Sf. Paști.

Luni, 1 mai 1989, I.P.S. Teofil Herineanu a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă, în biserica Schimbarea la Față din Cluj-Napoca, rostind și un cuvînt de învățătură.

P.S. Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă la Biserica Ortodoxă din parohia Buteni, Protopopiatul Huedin, săvîrșind și slujba resfințirii acestei biserici recent pictate. Pentru deosebitele realizări gospodărești și pastorale, P.S. Iustinian Maramureșanul a acordat preotului paroh Boc Teodor din încredințarea I.P.S. Teofil distincția bisericească de „iconom”, ca dreptul de a purta brbu roșu.

Duminică, 23 aprilie 1989, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în catedrala din Blaj, continuînd tradiția de a fi prezent în preajma marelui Praznic al învierii Domnului în mijlocul credincioșilor blăjeni. Cu acest prilej, P.S. a rostit un bogat cuvînt de învățătură în care a subliniat importanța Praznicului Florilor.

Duminică, 30 aprilie 1989, Luminatul Praznic al învierii Domnului a fost sărbătorit și în anul acesta la Catedrala episcopală prin oficierea slujbei învierii și Sf. Liturghie în noaptea de Paști, iar în jurul amiezii preoții și credincioșii din municipiul Alba Iulia au participat, la catedrala episcopală, la slujba vecerniei.

Luni, a doua zi de Sf. Paști, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în catedrala din Tg. Mureș în prezența unui impresionant număr de credincioși, cărora le-a adresat după Sf. Liturghie un ziditor cuvînt de învățătură.

În cursul lunii aprilie s-au desfășurat în cele opt propopiate ale Eparhiei conferințele administrative după următorul program: Miercurea Ciuc și Tg. Mureș — 3 aprilie; Luduș — 4 aprilie; Sighișoara — 6 aprilie; Reghin — 10 aprilie; Climpeni — 13 aprilie; Aiud — 17 aprilie și Alba Iulia — 18 aprilie. Conferințele au fost prezidate de delegații Centrului Eparhial.

Vizitații canonice. Duminică, 2 aprilie 1989, P.S. Episcop Vasile, conform programului pastoral-misionar, stabilit pentru perioada dintre Crăciun și Paști, a făcut o

vizitație canonică în parohia Sîntandrei, prot. Oradea, săvîrșind Sf. Liturghie în biserica cea veche, în prezența unui mare număr de credincioși, păstoriți cu bune roade duhovnicești și gospodărești de către harnicul preot Cornel Pîntea-Pop, pentru care, cu acest prilej, a fost distins de ierarh cu rangul de *sachelar*. În cuvîntul de învățătură, chiarahul a vorbit despre semnificația Sf. Cruci în opera de mîntuire. I-a felicitat pe credincioși și pe noul lor păstor sufletește pentru frumoasa casă parohială cu etaj, înălțată în ultimul an.

Duminică, 9 aprilie 1989, P.S. Episcop Vasile s-a aflat în mijlocul credincioșilor din parohia Rontău, prot. Oradea, săvîrșind Sf. Liturghie în curtea bisericii. Ierarhul a rostit un ziditor cuvînt de învățătură. Totodată, a subliniat bogata și rodnică activitate duhovnicească și gospodărească a vrednicului preot Emanoil Bocșan, precum și dragostea și atașamentul credincioșilor față de Biserica strămoșească ortodoxă română.

De Duminica Florilor, în 23 aprilie 1989, coincizînd cu sărbătoarea Sf. Mc. George, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala episcopală, iar după masă a asistat la slujba Deniei, în cadrul căreia a rostit un înălțător cuvînt de învățătură despre semnificația intrării Domnului în Ierusalim. Corul Catedralei a oferit credincioșilor un concert religios adecvat praznicului.

În Jola Mare, ierarhul a asistat la Slujba Sf. Patimi în biserica „Sf. Ier. Nicolae” rostind cuvînt de învățătură potrivit specificului zilei, iar în Vinerea Mare a oficiat slujba Prohodului Domnului în Catedrala cu Lună.

Praznicul Sf. Paști. Duminică, 30 aprilie 1989, de praznicul învierii Domnului, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit, succesiv, sf. slujbă a învierii Domnului la cele două catedrale din Oradea. Sf. Liturghie a săvîrșit-o în Biserica cu Lună, în cadrul căreia a fost citită Pastorală îndatătată, iar vecernia a oficiat-o, împreună cu soborul tuturor preoților din orașul de reședință, în biserica „Sf. Ier. Nicolae”, cu care prilej s-a citit Sf. Evanghelie în mai multe limbi. Ierarhul a cuvîntat despre însemnătatea minunii învierii Domnului, ca temelie nezdruncinată a Bisericii înmetelate de El, ca așezămînt pentru mîntuirea noastră. A urmat recepția tradițională la reședința episcopală.

A doua zi de Paști, conform tradiției, chiarahul a săvîrșit Sf. Liturghie pentru credincioșii din orașul Beiuș, în biserica din Deal.

Semnalăm... Semnalăm...

● Cu un Cuvînt înainte de P.F. Patriarh Teoctist și o Postfață de pr. prof. dr. Al. I. Ciurea, a apărut o monografie a Mănăstirii Secu, din Moldova. (Iași, 1987, 158 p.), alcătuită de P.C. Protos. Macarie Ciolan, actualul stareț al vestitei lavre. Mănăstirea a fost ctitorită de Vornicul Nestor Ureche (1602), și în ea și-a făcut ucenicia marele mitropolit Varlaam (1632—1653). Printre alții l-a avut stareț și pe Sfințul Paisie Velicovschi (1775—1779). Monografia e bogat ilustrată și bine documentată. Un bun exemplu și model și pentru alți stareți. Dincolo de-a fi o simplă monografie e, de fapt, un capitol de veche cultură și spiritualitate românească.

● „România” (anul XXX, nr. 3, 1988) revista Comisiei Naționale Române pentru UNESCO care apare în mai multe limbi, a publicat articolul „Biblia de la București, 1688—1988” de Arhiepiscopul Sibiului. Același articol a apărut și în revista „Viața creștină” (XIII, 1—3, 1989) din Offenbach-Frankfurt am Main, R.F.G. (p. 22—31).

● Revista Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik (Viena, 1988, p. 76—98) publică un valoros studiu al prof. Emilian Popescu: DIE KIRCHLICHE ORGANISATION DER PROVINZ SCYTIA MINOR VOM VIERTEN BIS INS SECHSTE JAHRHUNDERT (Organizarea bisericească a provinciei Scytia Minor din secolul IV pînă în secolul VI). Pornind mai ales de la V. Păruan și trecînd prin cei mai importanți cercetători moderni, autorul se oprește asupra unor cunoscute nume de episcopi și episcopii, în perioada pe care o cercetează, în spațiul dobrogean dar și pe partea cealaltă a Dunării. Acestea atestază din plin existența unei vieți bisericești bine organizate și dovedesc pătrunderea de timpuriu în acest spațiu a culturii și civilizației greco-romane, aduse de creștinism, cultură și civilizație care au înlesnit și au grăbit procesul de romanizare, au asigurat continuitatea noului popor și l-au înarmat cu forța de a asimila sau de a respinge popoarele nomade în plin exod dinspre est spre vest.

● Cu satisfacție am citit studiul inedit al lui Petru Caraman (1989—1980), „Cîntarea României” de Alecu Russo ca monument poetic modern al autocunoașterii naționale, publicat de „Revista de etnografie și folclor”, (t. 34, nr. 1, 1989, p. 5—21). Solid documentat, studiul arată că versiunea Bălcescu din 1850 era doar traducerea textului original, scris în franceză de Alecu Russo. De altfel versiunea Russo a fost publicată, sub numele său, de către Vasile Alecsandri, în revista sa „România literară”, în 1855.

Așadar încă o piesă la dosarul paternității lui Russo! Petru Caraman, căutînd sursele de inspirație ale lui Russo, printre altele (Lamennais, Michelet, Edgar Quinet, Chateaubriand, J.-J. Rousseau, A. Mickiewicz, V. Alecsandri, Andrei Mureșanu), numește la loc de cinste și Biblia (p. 17—18). „Incontestabil” (p. 17). Ba chiar emite ipoteza că n-ar fi exclus ca chiar titlul poemului să-i fi fost sugerat de Cîntarea Cîntărilor.

● O prezentare a „Muzeului județean de istorie Sibiu” apare sub semnătura: D. Popa, O. Dudău, M. Rill, E. Roman, M. Sofronie, M. Racovișan, C. Lungu, C. Cerchez, L. Giura, în Revista Muzeelor și Monumentelor 1, 1989, p. 26—47).

● Știri noi despre o Elisaveta Zugrăvița (pictoriță pe sticlă) și despre Picu Pătruș din Săliște, ca și despre contribuția lui Onisifor Ghibu la descoperirea și valorificarea lor culturală, cu ajutorul acum și al d. Octavian O. Ghibu, aduce Mihai Rădulescu în studiul „Elisaveta Zugrăvița. Elemente biografice și manuscrisul inedit al unei poezii” (Glasul Bisericii, XLVII, 1, 1988, p. 66—79). Zona își îmbogățește astfel istoria tezaurului artistic pe care l-a produs și își conturează și mai mult locul în istoria artei populare românești.

● Cercetător în domenii uneori neașteptate, deși cu cele din domeniul teatrului ne-a obișnuit deja, același Mihai Rădulescu ne surprinde cu un studiu intitulat: Este Beaumarchais creatorul autentic al „științei deducției” elaborate de Sherlock Holmes? (în revista ANTRACT, a Teatrului din Galați, 1989, p. 214—217). Dovedește că atît Beaumarchais, cît și Voltaire, ar putea fi premergătorii stilului detectivist, multe coincidențe între biografia lui Beaumarchais și a lui Sherlock Holmes, ca și între Zadig al lui Voltaire și detectivul britanic, indicînd o posibilă inițiere franceză a lui Conan Doyle, autorul lui Sherlock Holmes, autor aproape întrecut în faimă de personajul său!

● În revista „Bizantina” (nr. 14, Tesalonica, 1988 p. 233—249), prof. Emilian Popescu de la Institutul Teologic din București, publică studiul: THEOPHILUS GOTHIAE, BISCHOF IN DER KRIM ODER AN DER UNTEREN DONAU? Autorul demonstrează că Teofil trebuie localizat în zona dunăreană de la nordul Sciției Minor, creștină în secolul IV, și că el nu era got, ci grec din Imperiul răsăritean. El nu este însă — crede prof. Emilian Popescu — una și aceeași persoană cu „Scitul” care a participat la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325), despre care ne dă informații Eusebiu de Cezareea. În vremea lui Eusebiu prin Sciția Minor se înțelegea numai Dobrogea, iar „Scitul” era episcopul de Tomis, regiune care avea episcopi încă din secolul III și începutul secolului IV (Evangelicus, Efreim, Titus sau Filus). Urîndu-l pe Ernst Honigmann și pe alți istorici care s-au ocupat de problemă, Emilian Popescu arată că „Scitul” care ne-a reprezentat la Sinodul I Ecumenic a fost Marcu al Tomisului (Marcus Tomensis).

● Un poem dramatic în proză: LUCEAFĂRUL: LA UN CENTENAR, a publicat la Madrid anul acesta George Uscătescu. Dincolo de frumusețea albă a cărții (83 p.), frumusețea poemului — care, scris după toate regulile unei piese de teatru, cu personaje și indicații regizorale, ar putea fi jucat pe scenă — e un omagiu de curată iubire față de poet, și un foarte original mod de a o spune.

● Pe Arcadie Donos îl știm de mult ca actor dintre cei mari. Pușini i-ar putea imita graiul și timbrul cu profunzimi sadoveniene și calboreniene. Nu știi dacă a fost distribuit întotdeauna pe măsura lui, în mod sigur mai mare decît cea pe care și-a putut-o arăta.

Mai apoi l-am întîlnit poet! O anumită „Constelație a Lirei” de el a fost pregătită, arînd că iubește și poezia altora, și că nu-și uită izvoarele. Și iată-l acum și prozator. Publică în editura Eminescu, în col. „Proză scurtă”, schițe și nuvele, sub înaltul titlu: SĂ VII ACASĂ PE UN NOR (Buc. 1989, 231 p.), conținînd 17 titluri cu pagini care se citesc ușor, scrise într-o românească plină de cuvinte frumoase, multe uitate dar care revin în memorie precum amintirile din copilărie, de acasă, de la casa noastră de la țară!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Ezechiel Oancea, tehnoredactor; Pr. Vartolomeu Constantinescu, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Grivitei nr. 64—66.